

Inhoud

- 27** **Van de redactie**
- 28** **Convenanten met schuldeisers en de paritas creditorum**
Annemieke Bosma
- 29** **Reactie op ‘Valt een uit het vtlb gespaard bedrag buiten de boedel?’**
Anita Brekelmans en Quinten van Riet
- 30** **Geen griffierecht verschuldigd bij hoger beroep tegen een beslissing van de rechter-commissaris inzake de omvang van de boedelafdracht**
Anita Brekelmans en Quinten van Riet
- 31** **Procederen over het vrij te laten bedrag - HR 17 april 2020**
Arnoud Noordam
- 32** **Unieke ontmoeting brengt Msnp en Wsnp dichterbij elkaar**
Joeri Eijzenbach
- 33** **Interview WSNP Periodiek met rechter Hein Idzenga**
Liselotte Maas
- 34** **Dwangakkoord en buitenlandse schuldeisers**
Theo Pourw
- 35** **Nieuws in het kort**
- 36** **Actuele rechtspraak kort**

Aanbevolen citeerwijze

Naam auteur, titel tijdschriftartikel, *WP*, jaartal/nr. tijdschrift, paginanummer. Bijvoorbeeld: Margreet van Bommel, 'Verrekeningsrecht uitkeringsinstanties', *WP*, 2010/01, p. 1.

Abonnementen

Zie de achterzijde van dit tijdschrift.

Adverteren in *WSNP Periodiek*

In *WSNP Periodiek* kan geadverteerd worden. Voor een prijsopgave en nadere informatie over adverteren, kunt U zich wenden tot het redactiesecretariaat.

ISSN-nummer: 2210-6650

Redactiesecretariaat

WSNP Periodiek

Postbus 5018, 5800 GA Venray

e-mail: redactie@wsnp-periodiek.nl, faxnummer: 077 463 38 21

Uw bijdrage aan *WSNP Periodiek*

U kunt kopij aanleveren overeenkomstig de richtlijnen voor auteurs. Deze richtlijnen kunt U raadplegen via www.wsnp-periodiek.nl. Na toezending van Uw kopij, naar redactie@wsnp-periodiek.nl, zal één van de redactieleden contact met U opnemen. Artikelen dienen in beginsel maximaal 2500 woorden te omvatten.

27 - Van de redactie

Geachte lezer,

Om de Olifant in de kamer direct maar te adresseren: tot en met oktober 2020 zijn er 2487 Wsnp's uitgesproken, hetgeen een afname betekent ten opzichte van het toch al zeer magere jaar 2019 van bijna 40 %. Het is niet de verwachting, onder andere gelet op die andere 'Olifant', het Corona-virus, dat die achterstand dit jaar wordt ingehaald. Dat wil niet zeggen dat dit de komende jaren niet verandert; immers zullen de economische gevolgen van de Corona-crisis in de toekomst naar verwachting terug te vinden zijn in een toename van Wsnp-verzoeken. Daarnaast zijn er om de toegang tot de Wsnp te verbeteren, die voor de intrede van het Corona-virus al te beperkt was, diverse maatschappelijke en politieke initiatieven om de Wsnp nieuw leven in te blazen. Vooral nog echter zal het beperkt aantal benoemingen van Wsnp-bewindvoerders niet wijzigen en dat heeft de redactie van de *WSNP Periodiek* doen besluiten voor volgend jaar geen tariefverhoging voor een abonnement door te voeren; dat betekent dat een (enkel) hard copy abonnement ook volgend jaar nog steeds € 75,- (incl. btw, per jaar) en een combi-abonnement (hard copy en digitaal) € 112,50 (incl. btw, per jaar) bedraagt.

Gelukkig hebben voornoemde zorgelijke ontwikkelingen geen invloed gehad op de hoeveelheid en kwaliteit van de ons aangeboden kopij voor dit nummer van de *WSNP Periodiek*, welk nummer weer goed gevuld is.

In de rubriek *Opinie* zwengelt Annemieke Bosma onder de titel '*Convenanten met schuldeisers en de paritas creditorum*' de discussie aan of convenanten, zoals van de NVVK met het CJIB, de toets aan het paritas

creditorumbeginsel uit het verhaalsrecht en de Faillissementswet kunnen doorstaan. Annemieke zet daar vraagtekens bij.

Van advocaat Quinten van Riet en Wsnp-bewindvoerder Anita Brekelmans mochten we dit keer twee gezamenlijke bijdragen ontvangen. Hun eerste artikel in dit nummer is een reactie op het artikel van Antje Goederee in de *WP 2020/03* onder de titel: '*Valt een uit het vtlb gespaard bedrag buiten de boedel?*'. Waar Antje mogelijkheden ziet om een deel van dit gespaard bedrag in de boedel te brengen, verdedigen Quinten en Anita met verve het standpunt dat het gespaarde bedrag in zijn geheel aan de saniet moet worden gelaten.

De tweede bijdrage van Quinten en Anita borduurt voort op hun artikel in *WP 2020/01* over het door de saniet al dan niet verschuldigd zijn van griffierecht in hoger beroep of cassatie tegen de afwijzing van een verzoek tot termijnverkortung. In dit nummer van de *WSNP Periodiek* bespreken Quinten en Anita een uitspraak van de Rechtbank Limburg van 24 juli 2020 waarin de rechtbank diende te beslissen over het vraagstuk of er terecht griffierecht was geheven in de zaak van een beroep bij de rechtbank tegen de beschikking van de r-c over de omvang van de boedelafracht.

Redactielid Arnoud Noordam onderwerpt het arrest van de Hoge Raad van 17 april 2020 over (hoger) beroep tegen een vtlb-beschikking, waarbij ook de onderwerpen 'wooncompensatie' in verband met hoge huurlasten en de procesbevoegdheid van de schuldenaar en de beschermingsbewindvoerder aan bod komen, aan een grondige analyse. Arnoud concludeert onder andere dat - in tegenstelling tot waarvan op grond van artikel 315 Fw tot nu toe vanuit werd gegaan - de Hoge Raad (hoger) beroep

tegen het door de r-c vastgestelde vtlb in specifieke gevallen kennelijk toch mogelijk acht.

Joeri Eijzenbach, beleidsadviseur bij de NVVK, doet onder de titel *'Unieke ontmoeting brengt Msnp en Wsnp dicht bij elkaar'* enthousiast verslag over een bijeenkomst van de NVVK, de BBW, de 4G (vier grootste steden in Nederland) en Recofa. Nu denkt u als Wsnp-bewindvoerder wellicht: waarom is dit voor mij van belang?, maar de gezamenlijke doelstelling van de deelnemende partijen is om schuldenaren die minnelijk niet schuldenvrij kunnen worden gemaakt, sneller en vaker te kunnen laten doorstromen naar het wettelijke traject en dan komt u weer in beeld!

In de gewaardeerde serie interviews die Liselotte Maas voor de *WSNP Periodiek* afneemt, heeft Liselotte dit keer Hein Idzenga, insolventierechter bij de Rechtbank Noord-Nederland aan een vragenvuur onderworpen. Ook in Noord-Nederland blijkt de verbetering van de doorstroom van de Msnp naar de Wsnp

hoog op de agenda te staan en door diverse initiatieven te worden aangespoord.

In de rubriek *Lezersvraag* ook in dit nummer een interessante kwestie: kan door middel van een dwangakkoord een buitenlandse schuldeiser, een Engelse Limited (dit keer geen Hoist) worden gedwongen mee te werken aan een minnelijke regeling? Bijkomende factor is de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de EU. Theo Pouw beargumenteert dat dit de beantwoording vergemakkelijkt en komt tot een éénduidige conclusie, ook wat betreft de werking van een eventuele Wsnp ten opzichte van de Ltd.

Last, but not least treft u de rubrieken *Nieuws in het kort* en *Actuele rechtspraak kort* aan, waarbij het opvalt dat er, ondanks dat er de afgelopen jaren weinig Wsnp's zijn bijgekomen, iedere keer weer veel interessante rechtspraak te bespreken valt.

De redactie

28 - Convenanten met schuldeisers en de paritas creditorum

*Annemieke Bosma**

1. Inleiding

Als Wsnp-bewindvoerder met ruime ervaring in wettelijke schuldsaneringen (Wsnp) kijk ik ook vaak met een juridisch oog naar minnelijke schuldregelingen. Een interessant fenomeen hierbij zijn de steeds vaker voorkomende convenanten met grote schuldeisers.

Om de samenwerking tussen schuldhulp-

verleners en schuldeisers te verbeteren worden regelmatig convenanten gesloten. De NVVK staat onder andere bekend om haar convenanten en ook de BBW sluit convenanten ten behoeve van haar leden die ook werkzaam zijn als schuldhulpverlener. Maar is een convenant juridisch gezien wel zo sterk en in het voordeel van de hulpvrager met schulden? Een convenant vloeit uiteraard voort uit onderhandelingen tussen partijen en is een kwestie van geven en nemen.

2. CJIB

Neem bijvoorbeeld het CJIB, één van de overheidsinstanties die je als schuldhulpverlener vaak terugziet op een schuldenlijst.

Zowel de BBW als de NVVK hebben met het CJIB een convenant gesloten, waardoor er op een snelle en uniforme wijze gegevens kunnen worden uitgewisseld over openstaande vorderingen en schuldregelingen. Aangesloten schuldhulpverleners kunnen er tevens van uitgaan dat het CJIB bij voorbaat instemt met een schuldregeling. Hieraan kleefte echter wel een ‘mits’. Het CJIB zal zich namelijk achteraf en eenzijdig aan de schuldregeling onttrekken wanneer de schuldenaar binnen een periode van drie jaar een nieuwe boete onbetaald laat.

Een ander opvallend punt is dat in het convenant met het CJIB ook is opgenomen dat een schuldregelingsovereenkomst standaard *niet* van toepassing zal zijn op schadevergoedingsmaatregelen, geldboetevonnissen en bepaalde ontnemingsmaatregelen. Heeft de schuldenaar bijvoorbeeld een strafrechtelijke boete, ongeacht hoe oud, dan eist het CJIB dat deze boete voorafgaande aan de schuldregeling eerst volledig wordt betaald. Is de boete niet betaald, dan komt er geen schuldregeling met het CJIB tot stand en zullen veel schuldhulpverleners in het geheel geen minnelijk traject starten. Het CJIB heeft zich hiermee, in overleg met convenantpartijen, bevoorrecht voor en boven alle andere schuldeisers.

3. Transparante communicatie

Een convenant is, zoals gezegd, bedoeld om minnelijke schuldregelingen te bespoedigen en te vereenvoudigen. De veelheid aan convenanten lijkt er inmiddels echter ook voor te zorgen dat het minnelijke traject niet meer is gericht op transparant saneren, maar het creëren van uitzonderingsposities en het maken van betalingsafspraken met grote instanties. Dit terwijl de kleinere schuldeisers zoals de plaatselijke ondernemer of familieleden die een persoonlijke lening hebben verstrekt hierover niet altijd volledig worden geïnformeerd en

daarmee onrechtmatig worden achtergesteld. In hoeverre heeft een dergelijke schuldeiser kennis van een convenant met bijvoorbeeld een woningbouwvereniging, waarin is bepaald dat geen uithuiszetting zal plaatsvinden, mits hun vordering volledig wordt voldaan? En weten andere schuldeisers dat de zorgverzekeraar haar invordering veilig heeft gesteld doordat hun nota's verplicht worden voldaan via inhouding op inkomen, betaling door een budgetbeheerder of op een “door de schuldhulpverlener te bepalen alternatieve wijze”? Het is aan de schuldhulpverlener om richting alle schuldeisers transparant en goed onderbouwd te communiceren, maar in mijn ervaring wordt in de meeste gevallen onvoldoende aandacht besteed aan onderliggende convenanten en uitzonderingsposities.

4. Ambtshalve dwangakkoord

Naast alle convenanten zijn er schuldhulpverleners die ook op eigen initiatief afwijkende afspraken maken met bepaalde schuldeisers. Rechtbank Rotterdam publiceerde afgelopen jaar een uitspraak in een ambtshalve dwangakkoord tegen gemeente Rotterdam (ECLI:NL:RBROT:2019:4362). De schuldhulpverlener in kwestie had een verzoek tot een dwangakkoord ingediend vanwege een weigerende schuldeiser. Gemeente Rotterdam behoorde ook tot de schuldeisers en had – vanwege de beperking van artikel 60c van de Participatiewet – ingestemd zonder finale kwijting. De schuldhulpverlener had de gemeente niet aangemerkt als weigerende schuldeiser, maar in het saneringsvoorstel aan de andere schuldeisers ook niet openlijk gecommuniceerd over deze bijzondere afspraak. De overige schuldeisers hadden hierdoor geen mogelijkheid gekregen om vrijwillig in te stemmen met de ongelijke behandeling en de rechtbank oordeelde dat van een uitzonderingspositie voor de gemeente geen sprake kon zijn. Hoewel de

schuldhulpverlener hierom niet had verzocht werd gemeente Rotterdam door de rechtbank aangemerkt als weigerende schuldeiser en werd ook aan haar ambtshalve het dwangakkoord tegen finale kwijting opgelegd.

5. Wat zegt de wet?

In het verhaalsrecht en het faillissementsrecht is het gelijkheidsbeginsel (*paritas creditorum*) een van de belangrijkste hoofdbeginselen. Hoofdbeginsel is dat schuldeisers zich kunnen verhalen op het gehele vermogen van hun schuldenaar (artikel 3:276 BW) en dat zij een gelijk recht hebben om uit de netto-opbrengst van de goederen van hun schuldenaar te worden voldaan naar evenredigheid van ieders vordering (artikel 3:277 lid 1 BW). Uitzonderingen op deze hoofdbeginsel volgen slechts uit de wet en zijn daarmee openbaar bekend. De schuldeiser en schuldenaar kunnen derhalve niet onderling bepalen dat de vordering van de schuldeiser met voorrang boven andere vorderingen kan worden verhaald.

Artikel 299 lid 1 sub a Fw bepaalt dat de Wsnp werkt ten aanzien van vorderingen op de schuldenaar die ten tijde van de uitspraak tot toepassing van de schuldsaneringsregeling bestaan. Dit geldt derhalve ook voor bijvoorbeeld strafrechtelijke boetes van het CJIB. Na afloop van de wettelijke sanering wordt het boedel-saldo evenredig verdeeld onder de geverifieerde schuldeisers, waarna de restvorderingen ten aanzien waarvan de schuldsaneringsregeling werkt niet langer afdwingbaar zijn. Lid 4 van artikel 358 Fw maakt hierop een uitzondering voor de strafrechtelijke boetes. Voor deze vorderingen kan het CJIB gedurende de Wsnp niet invorderen, deelt zij mee in de slotuitdeling naar evenredigheid van haar vordering, maar dient de schuldenaar na afloop van de Wsnp alsnog het restant te voldoen. Hoewel

dit een wettelijk vastgestelde uitzondering is op de *paritas creditorum* wordt benadeling van de overige schuldeisers op deze wijze zo veel mogelijk voorkomen. Immers, doordat de verplichting tot volledige betaling achteraf en niet vooraf wordt opgelegd kan er direct een saneringstraject worden gestart, hoeft de problematische schuldensituatie niet onnodig lang voort te duren en lopen de overige schulden daardoor niet verder op.

6. Conclusie

Terug naar het convenant. In hoeverre zijn schuldeisers gerechtigd om in een onderlinge afspraak met de schuldenaar (al dan niet via een convenant met de schuldhulpverlener) af te spreken dat een vordering niet onder de werking van de schuldregeling valt of een vordering vooraf volledig moet worden voldaan? Niet iedere inbreuk op de *paritas creditorum* hoeft een minnelijke schuldregeling in de weg te staan, maar de *paritas creditorum* staat voorop als hoofdbeginsel van het faillissementsrecht en dient derhalve ook te gelden als uitgangspunt voor een minnelijke schuldregeling. Een inbreuk daarop is slechts toegestaan indien daarvoor voldoende rechtvaardiging aanwezig is, wat afhangt van de omstandigheden en wat mijns inziens volledig onderbouwd ter overweging dient te worden meegegeven aan alle belanghebbenden, of door de rechter in het kader van een dwangakkoord dient te worden getoetst.

** Annemieke Bosma is Wsnp-bewindvoerder en mededirecteur van Bureau Benedictus te Garyp.*

29 - Reactie op 'Valt een uit het vtlb gespaard bedrag buiten de boedel?'

Anita Brekelmans en Quinten van Riet*

1. Inleiding

In de *WSNP Periodiek* van augustus 2020, nr. 3, vraagt mr. Goederee aandacht voor situaties waarbij degene, die is toegelaten tot de Wsnp, weet te sparen uit het vtlb. Mr. Goederee betoogt dat het vanuit het vtlb gespaarde geld na verloop van tijd moet worden beschouwd als 'vermogen' dat strikt genomen de boedel toekomt (artikel 295 lid 1 Fw).¹ Ze geeft de suggestie hierbij dezelfde lijn te hanteren als bij overwerkvergoedingen: de helft van het vanuit het vtlb gespaarde geld dient aan de boedel te worden afgedragen, de andere helft blijft vrij en zou bijvoorbeeld door de saniet kunnen worden gebruikt om een akkoord aan te bieden.

Wij, Anita Brekelmans, Wsnp-bewindvoerder, en Quinten van Riet, advocaat, denken er anders over.

2. Het vtlb

De beslagvrije voet ex art. 475d Rv valt van rechtswege buiten de boedel, art. 295 lid 2 Fw. Op grond van art. 295 lid 3 Fw kan de rechter-commissaris de beslagvrije voet verhogen met een zogeheten nominaal bedrag om de periodieke betaling mogelijk te maken van

periodieke kosten die niet of niet volledig in de beslagvrije voet zijn verdisconteerd. De opstelsom van de beslagvrije voet en de eventuele verhogingen vormen het vtlb. Al het meerdere boven het vtlb moet worden afgedragen aan de boedel.

3. Sparen vanuit het vtlb

De saniet mag vrij beschikken over het vtlb. Hij mag dit uitgeven, maar mag er ook van sparen. Hoewel sparen geen wettelijke plicht is, wordt de saniet wel geacht en vanuit het vtlb ook in staat gesteld tenminste een deel van het vtlb te sparen voor onvoorziene uitgaven. In het vtlb is namelijk een reserveringstoelage opgenomen, volgens Recofa bedoeld als reservering voor grotere uitgaven zoals een wasmachine, niet-verzekerde tandartskosten, e.d.²

Indien de reserveringstoelage niet hoeft te worden aangesproken omdat grotere uitgaven, zoals de aanschaf van een wasmachine, gedurende de regeling niet hoeven te worden gedaan, kan een echtpaar € 2.723,04 sparen en een alleenstaande € 1.906,20.³

Niet iedere saniet spaart vanuit zijn vtlb en niet iedere saniet gebruikt de reserveringstoelage om te sparen voor onvoorziene grote uitgaven. Indien de (toekomstige) goederen van de saniet onder beschermingsbewind zijn gesteld, zal de beschermingsbewindvoerder in de meeste gevallen echter wel sparen vanuit het vtlb. Het gespaarde geld wordt dan meestal op de beheerrekening aangehouden en de saniet kan slechts beschikken over zijn leefgeldrekening.

4. Rechtbank Limburg d.d. 2 juli 2020

De vraag hoe om te gaan met geld dat vanuit het vtlb is gespaard, wordt door Rechtbank

Limburg als volgt uitgelegd in haar uitspraak ECLI:NL:RBLIM:2020:4959, d.d. 2 juli jl. Zij overwoog daarover het volgende:

“Dat [verzoeker sub 2] door te sparen tijdens de schuldsaneringsregeling een hoog saldo op zijn beheerrekening heeft verworven maak het voorgaande niet anders. Los van het gegeven dat een tijdens de schuldsaneringsregeling opgebouwd spaarsaldo geen invloed kan hebben op de hoogte en het buiten de boedel laten van de beslagvrije voet, zou van een beschikking als de onderhavige de (onwenselijke) algemene prikkel uit kunnen gaan voor schuldenaren om uit het vtlb zo min mogelijk te sparen. De rechtbank acht dat niet verenigbaar met de doelstellingen van de schuldsaneringsregeling en het beschermingsbewind.”⁴ (onderstreept auteurs).

Wij sluiten ons bij dit standpunt aan. In deze rechtsoverweging wordt namelijk duidelijk gemaakt dat het periodieke inkomen ex artikel 295 lid 2 Fw dat buiten de boedel valt, de beslagvrije voet, buiten de boedel *blijft* vallen. Anders dan mr. Goederee betoogt, verandert het niet ‘van kleur’ en wordt het niet ‘op enig moment’ alsnog vermogen ex artikel 295 lid 1 Fw dat aan de boedel moet worden afgedragen.

Het andersluidende standpunt van mr. Goederee heeft niet alleen geen wettelijke grondslag, maar zou naar onze mening ook tal van vragen oproepen waarop het antwoord niet eenvoudig is te geven, zoals:

- wanneer c.q. na hoeveel verstreken tijd wordt een uit maandelijks inkomen opgebouwd spaarsaldo ‘af te dragen vermogen’? Na 2 weken? Of 8? 16?
- wanneer moet dit ‘vermogen’ met de boedel worden ‘afgerekend’?
- indien de saniet in 2 jaar € 2.000,- vanuit zijn vtlb heeft gespaard en het saldo is na 2,5 jaar nog slechts € 500,-, moet de saniet dan

verantwoording afleggen waar € 1.500,- aan is besteed?

- indien de saniet én een wasmachine heeft moeten aanschaffen én tandartskosten heeft moeten betalen die niet binnen de zorgpolis vergoed werden, wat dan? Moet hij dan toch iets afdragen? Of de wasmachine inleveren? Mag de aanvankelijk gespaarde reserverings-toeslag alleen worden behouden indien nadien dergelijke uitgaven zijn gedaan? Wordt getoetst of die uitgaven wel noodzakelijk waren?
- wat rechtvaardigt dat een saniet, die spaarzaam is, meer aan de boedel moet afdragen dan de saniet die niet kan of wil sparen en iedere maand zijn volledige vtlb verbruikt?
- geldt deze door mr. Goederee voorgestane regeling alleen voor een saldo op een beheerrekening of ook voor het saldo op de reguliere bankrekening van een saniet zonder beschermingsbewind? Hoe wordt onderscheid tussen een saniet met en een saniet zonder beschermingsbewind voorkomen?⁵
- zou van een regeling, zoals die door mr. Goederee wordt voorgestaan, niet de (onwenselijke) algemene prikkel uit kunnen gaan voor de saniet om uit het vtlb zo min mogelijk te sparen?

De laatste twee vragen zijn wat ons betreft retorische vragen, waarop namelijk maar één antwoord past: ja respectievelijk nee. Daar voegen wij het navolgende aan toe.

Schuldenaren kunnen c.q. moeten tijdens de Wsnp met geld leren omgaan en kunnen, indien grote onvoorziene uitgaven uitblijven, sparen. Dit kan tot gevolg hebben dat de saniet anders in het leven komt te staan, een ‘leerproces’ heeft, waardoor terugval naar een problematische schuldensituatie in de toekomst wordt voorkomen.

5. Afsluitend

Mr. Goederee vroeg zich in haar bijdrage af of het standpunt, dat het vanuit het vtlb gespaard geld niet aan de boedel hoeft te worden afgedragen, zich wel verhoudt met de verplichting van de saniet om gedurende de Wsnp een zo groot mogelijke inspanning te leveren om zoveel mogelijk boedelactief te verwerven voor de schuldeisers. Naar onze overtuiging gaat de inspanningsplicht om zoveel mogelijk boedelactief voor de schuldeisers te verwerven niet zo ver, dat van de saniet wordt verwacht dat hij, wat hij vanuit het vastgestelde vtlb spaart, aan de boedel moet afdragen. Het andersluidende standpunt heeft geen wettelijke grondslag, roept vragen op waarop naar onze mening niet makkelijk een antwoord is te geven én kan makkelijk leiden tot rechtsongelijkheid.

** Anita Brekelmans is zelfstandig curator en wsnp-bewindvoerder in Venlo; Quinten van Riet is advocaat en voert praktijk in Venlo.*

- 1 Antje Goederee, "Valt een uit het vtlb gespaard bedrag buiten de boedel?", *WP*, 2020/03, p.5.
- 2 Werkgroep Rekenmethode vtlb van Recofa,

versie juli 2020, 4.1 'Reserveringstoeslag: 5% van de Participatienorm', p. 29.

- 3 *Een echtpaar krijgt maandelijks € 75,64 reserveringstoeslag en spaart in 3 jaar € 2.723,04, een alleenstaande krijgt € 52,95 reserveringstoeslag per maand en spaart in 3 jaar € 1.906,20.*
- 4 *Rb Limburg d.d. 2 juli 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:4959, rov. 4.11. Zie ook onder 'Actuele rechtspraak kort' van deze uitgave.*
- 5 *Deze vraag zal niet bij alle rechtbanken opkomen. In ieder geval de Rechtbank Limburg vraagt sinds kort van Wsnp-bewindvoerders om, indien sprake is van beschermingsbewind, het saldo op de beheerrekening in het (publiekelijk inzichtelijke!) halfjaarlijkse verslag op te nemen. Bij cliënten zonder beschermingsbewind wordt er tussentijds niet om de banksaldi gevraagd. Ons is bekend dat andere rechtbanken dit niet doen en, als het om de verantwoording en controle van saldi op rekeningen gaat, varen op het kompas van de Wsnp-bewindvoerder. Het laatste heeft onze voorkeur, ook om rechtsongelijkheid te helpen voorkomen.*

30 - Geen griffierecht verschuldigd bij hoger beroep tegen een beslissing van de rechter-commissaris inzake de omvang van de boedelafdracht

*Anita Brekelmans en Quinten van Riet**

1. Inleiding

In de februari-uitgave van dit tijdschrift schreven wij over het onderwerp van het heffen van griffierecht bij hoger beroep tegen een beslissing inzake termijnverkortung van de schuldsaneringsregeling.¹ Wij sloten onze bijdrage af met het stellen van de vraag of personen die zijn toegelaten tot de schuldsaneringsregeling ook (geen) griffierecht zijn verschuldigd in andere rechtsgeschillen die niet gaan over toegang tot de schuldsaneringsregeling of over de beëindiging of de duur daarvan.

2. Rechtbank Limburg d.d. 24 juli 2020

De Rechtbank Limburg, zittingsplaats Roermond, mocht die vraag beantwoorden in een zaak waarbij het ging om hoger beroep tegen de beslissing van de rechter-commissaris over de omvang van de boedelafdracht. De rechtbank oordeelde op 24 juli 2020 als volgt:

De rechtbank is van oordeel dat uit voornoemd arrest² lijkt te volgen dat de Hoge Raad van oordeel is dat in hoger beroep tegen beschikkingen van de rechter-commissaris ex artikel 315 Fw geen griffierecht is verschuldigd door personen die een verzoek hebben gedaan tot toepassing van de schuldsaneringsregeling. Uit het arrest volgt namelijk niet in welke gevallen van de saniet wel of geen griffierecht mag worden geheven. De Hoge Raad lijkt geen onderscheid te maken voor wat betreft het onderwerp van het hoger beroep.

De Hoge Raad wijst er op dat het in de regel gaat om personen die, gelet op de toepassing op hen van de schuldsaneringsregeling, minder financiële draagkracht hebben dan bijstandsgerechtigden en derhalve over onvoldoende financiële draagkracht beschikken om het in hoger beroep en in cassatie verschuldigde griffierecht te betalen. Een dergelijke situatie doet zich ook voor indien het om een ander verzoek gaat dan het verzoek als bedoeld in artikel 4 lid 2, aanhef en onder j van de Wgbz, zo leidt de rechtbank uit dit arrest af. De Hoge Raad volgt daarmee niet de conclusie van de advocaat-generaal (ECLI:NL:PHR:2019:1138), die (primair) een beperktere lezing betoogt. Gelet op dit arrest van de Hoge Raad is de rechtbank dan ook van oordeel dat ook in geval hoger beroep wordt ingesteld tegen een beslissing van de rechtercommissaris over een extra afdracht aan de boedel, zoals hier aan de orde, geen griffierecht is verschuldigd.³

Het verzet tegen de beslissing van de griffier om griffierecht te heffen, werd gegrond verklaard.

De rechtbank geeft in haar vonnis naar onze mening terecht aan dat uit het arrest van de Hoge Raad niet volgt in welke gevallen van de saniet wel of geen griffierecht mag worden geheven. De situatie dat het om personen gaat die, gelet op de toepassing van de schuldsaneringsregeling, minder financiële draagkracht hebben dan bijstandsgerechtigden en derhalve over onvoldoende financiële draagkracht beschikken om het in hoger beroep en in cassatie verschuldigde griffierecht te betalen, doet zich inderdaad ook voor indien het hoger beroep betrekking heeft op een geschil over de boedelafdracht.

3. Griffierecht in andere rechtsgeschillen?

Wij stellen ons evenwel nog steeds de vraag of de gedachte, die in deze uitspraken tot uitdrukking komt, mutatis mutandis kan worden toegepast op rechtszaken waarbij de saniet procedeert over een onderwerp dat geheel los staat van de schuldsaneringsregeling van de saniet. Zodra de mogelijkheid zich aandient, zal deze vraag aan de rechter worden voorgelegd.

** Anita Brekelmans is zelfstandig curator en wsnp-bewindvoerder in Venlo; Quinten van Riet is advocaat en voert praktijk in Venlo. Beiden waren inhoudelijk betrokken in de zaak die leidde tot de besproken uitspraak van de Hoge Raad.*

1. Anita Brekelmans en Quinten van Riet, "Geen griffierecht verschuldigd bij hoger beroep of cassatie tegen een beslissing inzake termijnverkortung van de schuldsaneringsregeling", *WP*, 2020/01, p.13.
2. De rechtbank verwijst naar HR d.d. 19 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:1947.
3. Rb Limburg d.d. 24 juli 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:5757, rov. 2.6.

31 - Procederen over het *vrij te laten bedrag*

HR 17 april 2020, ECLI:NL:HR:2020:751

Over hoge huurlasten en 'wooncompensatie' voor de boedel, beschermingsbewind en procesbevoegdheid, beroep tegen vtlb-beschikking en de rol van de r-c in hoger beroep.

Arnoud Noordam

1. Inleiding en leeswijzer

1.1 Inkomsten en uitkeringen van de saniet vallen in de Wsnp-boedel. Een deel van die inkomsten, beter bekend als het *vrij te laten bedrag* (vtlb), mag de saniet echter zelf behouden om in zijn levensonderhoud te voorzien. Het maken van een correcte berekening van het vtlb is geen sinecure. Ten eerste is vereist dat de door de schuldenaar aangeleverde gegevens correct en volledig zijn. Ten tweede oogt de bekende rekentool als een eenvoudige invuloefening maar bij de rekenexercitie zullen de regels en uitzonderingen, opgenomen in het vtlb-rapport van de Werkgroep Rekenmethode vtlb van Recofa, toch scherp in de gaten gehouden moeten worden. In de praktijk wil het dan ook nog wel eens mis gaan. In een uitspraak van Hof Den Haag d.d. 6 juli 2020 kwam een vtlb-fout aan de orde in hoger beroep van de beslissing van de rechtbank om de saneringsregeling met vier maanden te verlengen wegens een boedelachterstand van ruim € 2.500,-. Het verkeerd aflezen van de gegevens op de salarisspecificatie van de saniet resulteerde in een te hoog vtlb en zo ontstond na de vtlb-correctie een boedelachterstand. Deze achterstand geheel op conto van de bewindvoerder schrijvend, verleende het hof alsnog de schone lei (ECLI:NL:GHDHA:2020:1592).

1.2 Terwijl discussies over vtlb-berekeningen zo nu en dan aan de orde komen bij tussentijdse beëindigingen en schone lei-beslissingen, zijn procedures die specifiek over de berekening c.q. vaststelling van het vtlb gaan een zeldzaamheid. In deze bijdrage bespreek ik het arrest van de Hoge Raad van 17 april 2020 waar het gaat om een beslissing van de r-c dat de schuldenaar, wegens een als relatief hoog beoordeelde huurlast, een 'wooncompensatie' aan de Wsnp-boedel moet betalen. In paragraaf 2 ga ik eerst in op de feiten en het procesverloop. De overwegingen en beslissingen van de HR zien met name op procesrechtelijke aspecten zoals de bevoegdheid van de schuldenaar om te procederen en de beroepstermijn. Daaraan vooraf gaat nog de vraag wat de aard is van de wooncompensatie-beschikking en of daar wel beroep tegen openstaat. Voor een beter begrip van de procesrechtelijke vragen bespreek ik in de paragrafen 3 en 4 eerst de materiële bepalingen inzake het vtlb en de vraag hoe de wooncompensatie-beschikking, dat de saniet per maand € 90,- wooncompensatie dient te betalen aan de Wsnp-boedel, te duiden. In paragraaf 5 komt aan de orde of beroep tegen deze beschikking openstaat. In paragraaf 6 en 7 bespreek ik dan de niet-ontvankelijkverklaring door de HR van zowel de schuldenaar (wegens beschermingsbewind) als de beschermingsbewindvoerder (wegens termijnoverschrijding). In paragraaf 8 belicht ik nog de rol van de r-c in de hoger beroepsprocedure en ik rond af in de concluderende paragraaf 9.

2. HR 17 april 2020 – feiten en verloop van de procedure

2.1 In oktober 2014 stelde de Rechtbank Limburg de goederen van de schuldenaar onder beschermingsbewind. Quitantie B.V. werd tot beschermingsbewindvoerder

benoemd. Bijna drie jaar later, op 13 juni 2017, sprak dezelfde rechtbank ten aanzien van de schuldenaar ook de toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling uit (Wsnp). Het inkomen van de schuldenaar bedroeg € 1.033,- en het vtlb werd vastgesteld op € 1.017,-. De schuldenaar betaalde een maandelijkse huur van € 633,- en ontving per maand een huurtoeslag van € 333,-. In het eerste openbare verslag richt de Wsnp-bewindvoerder zich tot de r-c: *'Mevrouw heeft gezien inkomen een erg hoge huur. Mevrouw zal worden gevraagd om te zien naar een andere woning of een huurcompensatie te gaan betalen. Wat is hierin uw mening?'.*

2.2 Een schriftelijke r-c-beschikking ontbreekt maar kennelijk laat de r-c na lezing van het verslag aan de bewindvoerder weten een door de schuldenaar aan de Wsnp-boedel te betalen compensatie van € 90,- per maand redelijk te achten – de exacte datum van deze communicatie tussen r-c en bewindvoerder blijkt niet uit het arrest. Op 7 juli 2017 stuurt de bewindvoerder een emailbericht aan de schuldenaar en Quitantie: *'De r-c is akkoord met het voorstel t.a.v. de woning. De vraag is hoe hoog de compensatie dan zou moeten zijn. De r-c stelt € 90,- per maand voor'.* In aansluitende e-mailcorrespondentie met de Wsnp-bewindvoerder vraagt Quitantie: *'Is dit compensatiebedrag ergens op gebaseerd cq zijn hier bepaalde richtlijnen voor?'.* De Wsnp-bewindvoerder antwoordt o.a. dat voor de huur meestal een normbedrag van € 550,- wordt aangehouden en dat zij denkt dat de compensatie van € 90,- als 'inkomen' moet worden gezien. In het tweede verslag van december 2017 schrijft de Wsnp-bewindvoerder dat de r-c heeft besloten de wooncompensatie op € 90,- per maand te zetten, dat de boedelafdracht hierop nog niet is aangepast en dat een achterstand is ontstaan van € 1.136,-. Eerst

eind 2018 vraagt Quitantie naar de beschikking van de r-c en zegt bezwaar te willen maken. De Wsnp-bewindvoerder antwoordt dat bezwaar niet meer mogelijk is.

2.3 Een advocaat schrijft dan een half jaar later, op 20 juni 2019, een brief aan de r-c namens Quitantie en de schuldenaar, ik citeer: *'De in het boedeloverzicht opgenomen compensatie woonlasten steunt niet op de wet c.q. is in strijd met art. 475d Rv en steunt evenmin op de Recofa-richtlijnen waaronder het vtlb-rapport van de Werkgroep Rekenmethode vtlb van Recofa. [...] Graag verzoek ik u het bovenstaande te beschouwen als een klacht tegen [de WSNP-bewindvoerder], met verzoek dat u zich hierover zult uitspreken. Indien het bovenstaande voor u onverhoopt geen aanleiding is de door [de WSNP-bewindvoerder] toegepaste extra boedelbijdrage van € 90,- per maand met terugwerkende kracht te laten vervallen, dan verzoek ik u dat in een schriftelijke beschikking vast te leggen zodat ik cliënte kan adviseren over het eventueel instellen van een rechtsmiddel.'* Een medewerker van de r-c laat dan op 27 juni 2019 weten dat tegen de beslissing omtrent de wooncompensatie beroep heeft opengestaan en dat van die beroepsmogelijkheid geen gebruik is gemaakt. Op 2 juli 2019 stellen Quitantie en de schuldenaar hoger beroep in. In haar beschikking in hoger beroep van 3 september 2019 verklaart de rechtbank de schuldenaar niet-ontvankelijk omdat de schuldenaar zelf niet bevoegd is te procederen over het onder bewind gestelde vermogen. De rechtbank verklaart ook de beschermingsbewindvoerder Quitantie niet-ontvankelijk nu de r-c al in 2017 een beschikking over de wooncompensatie heeft afgegeven, blijkend uit het openbare verslag van december 2017, zodat de termijn voor hoger beroep is verstreken. De rechtbank overwoog daartoe als volgt: *'De rechtbank is van oordeel dat de email van 7 juli 2017 ruimte laat voor discussie. Zo is niet duidelijk met welk*

*voorstel de rechter-commissaris het nu eens is, en kan het in deze e-mail opgenomen bedrag van € 90,- uitgelegd worden als een voorstel. Het besluit van de rechter-commissaris, zoals opgenomen in het verslag van december 2017 laat daarentegen geen ruimte voor twijfel, en het had voor Quitantie op dat moment duidelijk moeten zijn dat er (in ieder geval vanaf dat moment) een besluit van de rechter-commissaris lag met betrekking tot de wooncompensatie.*¹ Op 9 september 2019 stelden de schuldenaar en Quitantie cassatieberoep in. De A-G concludeerde tot vernietiging van de beschikking en verwijzing van de zaak, maar de HR verwierp het beroep tegen de beschikking van de rechtbank. De door de saniet aan de Wsnp-boedel te betalen 'wooncompensatie' bleef dus overeind.

3. Vrij te laten bedrag en woonkosten

3.1 De beslagvrije voet bedraagt in de meeste gevallen 90% van de bijstandsnorm.² Bij een inkomen op bijstandsniveau hoort een normhuur van € 215,71. Deze normhuur is begrepen in de bijstandsnorm en voor huren tot dat bedrag wordt geen huurtoeslag verstrekt.³ Bedragen de te betalen woonkosten, verminderd met de ontvangen huurtoeslag, méér dan de normhuur dan wordt de beslagvrije voet verhoogd op grond van art. 475d lid 3 sub b Rv (1e verhoging). Het maximum van die wettelijke verhoging van de beslagvrije voet ligt, voor personen van 23 jaar en ouder, tussen € 320,- tot € 385,- afhankelijk van de gezinssamenstelling.⁴ De Rekenmethode vtlb van Recofa voorziet evenwel in een verder ophogende correctie in het nominale deel van het vrij te laten bedrag (2^e ophoging).⁵ Bij het maken van de vtlb-berekening door de Wsnp-bewindvoerder kan deze mogelijke 'correctie woonlasten boven correctie 475d Rv' in de berekening via de vtlb-calculator aangevinkt worden. Vervolgens dient de r-c te

beslissen of deze correctie daadwerkelijk wordt toegepast en voor welke tijdsperiode; de r-c zou kunnen besluiten dat de correctie tijdelijk wordt toegepast, maar dat de schuldenaar moet omzien naar een goedkopere woning.

3.2 In haar Conclusie merkt de A-G op dat haar niet duidelijk is geworden of het vtlb en/of de wooncompensatie juist is vastgesteld. Uit die Conclusie en het cassatieverzoek blijkt wel dat de schuldenaar een WIA-uitkering van € 1.033,- per maand ontving, terwijl de huur € 633,- en de huurtoeslag € 333,- bedroeg. Bij het maken van een vtlb-berekening op basis van die bekende gegevens⁶ is direct duidelijk dat de beslagvrije voet verhoogd zal worden op grond van art. 475d Rv, maar dat er geen mogelijkheid is voor een verdere opwaartse correctie woonlasten boven de correctie van 475d Rv.⁷

4. Wooncompensatie?

Wat nu te denken van het bevel van de r-c dat de schuldenaar een 'wooncompensatie' van € 90,- aan de boedel moet betalen? Daar kan ik kort over zijn: een dergelijke compensatie past m.i. noch in het wettelijke stramien van de beslagvrije voet en de bepalingen van art. 295 Fw, noch in de vtlb-rekenmethode van Recofa. Ik zie geen rechtsgrond voor het bevel van de r-c. Ook naar de bedragen kijkend, is de beslissing niet goed te begrijpen: de kale huur van € 633,80 is toch niet heel hoog te noemen, kan de schuldenaar elders € 90,- per maand goedkoper wonen? Na aftrek van de huurtoeslag resteert een netto-woonlast van € 300,- per maand. Dat is minder dan 30% van de WIA-uitkering van € 1.035,-. Het vtlb-rapport brengt de relatieve hoogte van de huur ter sprake waar het gaat om de correctie bovenop de verhoging van de beslagvrije voet van art. 475d lid 3b. Ten eerste is, zoals hiervoor al vastgesteld, een dergelijke

correctie hier niet aan de orde. Ten tweede overweegt Recofa dat er mogelijk geen ruimte is voor een extra correctie indien de huur 'hoger is dan 1/3 van het netto-inkomen en aannemelijk is dat er goedkopere alternatieven beschikbaar zijn'.⁸ Terwijl voor een tweede *verhoging* van vtlb dus geen reden was, lijkt het erop dat op voorstel van de Wsnp-bewindvoerder een wat mysterieuze 'negatieve' correctie is toegepast waarmee het vtlb juist *verlaagd* werd.

5. Hoger beroep tegen vaststelling vrij te laten bedrag?

5.1 Het *vrij te laten bedrag* bestaat uit twee elementen: de beslagvrije voet en in aanvulling daarop een zogenoemd nominaal bedrag. Hoe zit het met de r-c-beschikkingen over het vtlb en de mogelijkheden van hoger beroep tegen die r-c-beschikkingen? Volgens de wettelijke regeling vallen inkomsten en periodieke uitkeringen tot een bedrag gelijk aan de beslagvrije voet buiten de Wsnp-boedel (art. 295 lid 2 Fw verwijzend naar 475d Rv). Nu de hoogte van de beslagvrije voet uit de wettelijke bepalingen voortvloeit, is daarvoor geen r-c-beschikking nodig⁹ – en valt er ook geen hoger beroep in te stellen. In zijn arrest van 30 oktober 2009 oordeelde de HR echter dat de schuldenaar zich, op de voet van art. 317 Fw, wél tot de r-c kan wenden indien er een geschil is over het van rechtswege buiten de boedel vallende bedrag (de beslagvrije voet).¹⁰ De schuldenaar kan zo van de r-c een bevel aan de Wsnp-bewindvoerder uitlokken om de vaststelling van de beslagvrije voet te doen wijzigen, aldus blijkt uit het HR-arrest uit 2009. Bovenop de beslagvrije voet kan de r-c een aanvullend, nominaal bedrag vaststellen dat ook buiten de boedel valt (art. 295 lid 3 Fw). Volgens artikel 315 lid 2 Fw staat tegen deze 295 lid 3-beschikking géén hoger beroep open.

5.2 Terug naar het arrest van de HR van 17 april 2020. Tegen welke r-c-beschikking is nu precies hoger beroep bij de rechtbank ingesteld? Het bij de HR namens de schuldenaar en Quitantie ingediende cassatieverzoek doet het voorkomen dat het ging om hoger beroep en cassatieberoep tegen de r-c beslissing d.d. 27 juni 2019 op het verzoek van de advocaat van schuldenaar en beschermingsbewindvoerder d.d. 20 juni 2019. De cassatieadvocaat kwalificeert het verzoek van 20 juni 2019 als een verzoek aan de r-c krachtens art. 317 Fw, opkomend tegen een handeling van de bewindvoerder of een bevel uitlokkend van de r-c dat de bewindvoerder een bepaalde handeling zal verrichten. Tegen de afwijzing daarvan namens de r-c d.d. 27 juni 2019 is krachtens art. 315 lid 1 Fw tijdig cassatieberoep ingesteld, aldus het cassatieverzoek. De A-G gaat mee in deze lezing van de procesgang: de schuldenaar heeft een verzoek gedaan op de voet van art. 317 Fw, de r-c heeft nagelaten op dit verzoek te beslissen en in hoger beroep heeft de rechtbank miskend dat het gaat om een 317 Fw-verzoek van de schuldenaar (en dus niet om beroep tegen de beslissing uit 2017).

5.3 De HR oordeelt anders, r.o. 3.3.2: *'De stukken van het geding laten geen andere conclusie toe dan dat het hoger beroep van [verzoekers] was gericht tegen de beslissing van de rechter-commissaris van 7 juli 2017. In de aanhef van het beroepschrift staat vermeld dat het hoger beroep is gericht tegen de beschikking van 7 juli 2017 en in de conclusie en in het petitum van het beroepschrift wordt verzocht de beschikking van 7 juli 2017 te vernietigen.'*

5.4 Volgens de HR ging het dus om hoger beroep tegen de r-c-beschikking van 7 juli 2017 en stond tegen die beschikking beroep open op grond van art. 315 lid 1 Fw. Tevergeefs zoek ik

in het arrest naar het antwoord op de vraag hoe de HR deze wooncompensatie-beschikking precies kwalificeert: toch *niet* als een beschikking ex art. 317 Fw (want er was nog geen sprake van opkomen tegen een handeling van of uitlokken van een bevel aan de bewindvoerder), evenmin als een beschikking ex art. 295 lid 3 waartegen immers geen hoger beroep openstaat en, naar aan te nemen valt, ook geen beschikking op grond van art. 295 lid 2 Fw, want de beslagvrije voet vloeit nu juist van rechtswege uit de wet voort (zonder enige beschikking). Naar ik aanneem moet de HR-uitspraak dan zó begrepen worden dat de r-c-beschikking dat de saniet 'wooncompensatie' dient te betalen nog weer een *andersoortige* beslissing van de r-c is waartegen beroep openstaat op grond van art. 315 lid 1 Fw. Opvallend genoeg lijkt de Hoge Raad over de vraag van de appellabiliteit heen te stappen, althans wijdt de HR daar geen andere overwegingen aan dan te verwijzen naar art. 315 lid 1 Fw. Mij lijkt dat de HR op dit punt duidelijker had kunnen zijn. Aan het slot van de uitspraak doet de HR nog wel de suggestie, bij wijze van handreiking, dat de schuldenaar alsnog de bezwaren tegen de 'wooncompensatie' kan voorleggen middels een verzoek aan de r-c op grond van art. 317 Fw. Nu de wooncompensatie - als ik het goed zie - de beslagvrije voet aantast, volgde die mogelijkheid al uit de HR uitspraak van 30 oktober 2009.

6. Niet-ontvankelijkheid saniet wegens beschermingsbewind

6.1 De volgende procesrechtelijke vraag is of deze schuldenaar-rechthebbende bevoegd was hoger beroep tegen de r-c-beschikking in te stellen. De goederen van de latere saniet zijn immers in 2014 onder beschermingsbewind gesteld. Beschermingsbewind brengt niet mee

dat de rechthebbende handelingsonbekwaam wordt. Het bewind over de goederen maakt wél dat het beheer over de goederen aan de bewindvoerder toekomt en dat de rechthebbende slechts over zijn goederen kan beschikken met toestemming van de bewindvoerder of van de kantonrechter (art. 1:438 BW). Artikel 1:441 BW bepaalt (a) dat de bewindvoerder 'bij de vervulling van zijn taak de rechthebbende vertegenwoordigt in en buiten rechte' en, sinds 2014, (b) dat de bewindvoerder 'alle handelingen kan verrichten die aan een goed bewind bijdragen'. Volgens de Memorie van Toelichting houdt dit laatste mede in dat de bewindvoerder ervoor moet zorgdragen dat de beslagvrije voet correct wordt toegepast.¹¹ Betekent dit nu ook dat de rechthebbende/saniet in deze zaak niet zelfstandig kon procederen over het vaststellen van het vtlb c.q. de door de r-c bepaalde 'wooncompensatie'? In de hoger beroepsprocedure oordeelde de rechtbank dat de rechthebbende (schuldenaar) niet bevoegd was over zijn vermogen te procederen en daarom niet-ontvankelijk was in zijn verzoek ten aanzien van de door de r-c bepaalde wooncompensatie. In cassatieberoep beriep de rechthebbende schuldenaar zich erop dat de Hoge Raad in 2012 geoordeeld had dat de saniet, wiens vermogen onder bewind is gesteld, wél bevoegd blijft een Wsnp-verzoek in te dienen en bij afwijzing hoger beroep en cassatieberoep in te stellen (art 284/292 Fw); en in gelijke zin oordeelde de HR over de bevoegdheid van de saniet/rechthebbende om te procederen tegen een tussentijdse beëindiging van de schuldsanering (art. 350/351 Fw).¹² Op 17 april 2020 oordeelde de HR dat het de taak van de beschermingsbewindvoerder is ervoor zorg te dragen dat het vtlb en de boedelbijdrage juist worden vastgesteld. Bij de wooncompensatie gaat het om het deel van het inkomen dat

aan de boedel moet worden afgedragen en dat betekent dat beschermingsbewindvoerder Quitantie in deze procedure tegen de r-c-beslissing de schuldenaar-rechthebbende vertegenwoordigt en deze schuldenaar niet zelfstandig kan procederen, aldus de HR.

6.2 Het is mij niet goed duidelijk waarom een rechthebbende schuldenaar *wel* een Wsnp-verzoek mag indienen en terzake rechtsmiddelen kan instellen (HR 2012) maar *niet* zou mogen procederen over het vtlb (HR 2020) – in beide gevallen gaat het immers om de vraag onder wiens toezicht het inkomen c.q. vermogen van de rechthebbende valt. In het door de schuldenaar genoemde arrest uit 2012 oordeelde de HR dat de saniet *wél* bevoegd was een Wsnp-verzoek in te dienen omdat dit niet kan worden beschouwd als een daad van beheer of beschikking over de onder bewind gestelde goederen waartoe alleen de beschermingsbewindvoerder bevoegd is (art. 1:438 lid 1 en lid 2 BW). Gevolg van die toepassing is natuurlijk wel dat de goederen van de schuldenaar, voor zover niet vrijgesteld, in de Wsnp-boedel vallen en de beheerstaak en beschikkingstaak (gedeeltelijk) overgeheveld worden naar de Wsnp-bewindvoerder. Bij de wooncompensatie speelt m.i. een soortgelijk rechtsgevolg: het inkomen onder beheer en beschikking van de beschermingsbewindvoerder wordt overgeheveld naar de Wsnp-boedel onder beheer en beschikking van de Wsnp-bewindvoerder. Uit het arrest van 17 april 2020 blijkt dat niet, maar zou het wellicht zo zijn dat de beslissing van de HR is ingegeven door de wettelijke taakuitbreiding van de beschermingsbewindvoerder die ‘alle handelingen kan verrichten die aan een goed bewind bijdragen’ (wetswijziging 2014, zie par. 6.1 hiervoor)? Zou die taakuitbreiding, waaronder de zorg voor een juiste vaststelling van het vtlb, dan ook meebrengen dat

de arresten van 2012 zijn achterhaald en de indiening van een Wsnp-verzoek nu ook een exclusieve bevoegdheid is van de beschermingsbewindvoerder? Mij lijkt dat de HR ook op dit punt duidelijker had kunnen zijn.

7. Niet-ontvankelijkheid Quitantie wegens overschrijding beroepstermijn

7.1 Het gaat volgens de HR in deze zaak dus om hoger beroep tegen de r-c-beslissing van 7 juli 2017. De volgende vraag die zich aandient is: wanneer begon de beroepstermijn te lopen? Art. 315 lid 1 Fw bepaalt dat van alle beschikkingen binnen vijf dagen beroep open staat. In de faillissementsrechtelijke bepaling van art. 67 Fw staat ‘vijf dagen te rekenen vanaf de dag waarop de beschikking is gegeven’.¹³ Terwijl de HR lang vasthield aan een strikte toepassing van de termijn werd in lagere rechtspraak al wel geoordeeld dat de termijn pas gaat lopen vanaf het moment dat de belanghebbende appellant redelijkerwijs van de beschikking kennis kunnen nemen.¹⁴ In een uitspraak van 1 maart 2013 over een r-c-beschikking in faillissement oordeelde de HR dat het ‘wenselijk [is] dat de beschikking onverwijld ter kennis wordt gebracht van de (bekende) belanghebbenden’¹⁵ en stelde de HR vast dat de beroepstermijn in die zaak ging lopen vanaf de datum van publicatie op een specifieke voor dat faillissement, met zeer veel crediteuren, bestemde website.¹⁶ In het arrest van 17 april 2020 begrijpt de HR het oordeel van de rechtbank zó dat ‘*de (inhoud van de) beschikking van 7 juli 2017 niet onverwijld ter kennis van Quitantie is gebracht, zodat de beroepstermijn is verlengd met vijf dagen na de dag waarop Quitantie door het verslag van december 2017 bekend is geraakt met de (inhoud van de) beschikking.*’¹⁷ De HR onderschrijft dus het oordeel van de rechtbank. Wat betreft het feitelijke aanknopingspunt is dat opmerkelijk te

noemen nu de HR zelf aanhaalt dat Quitantie al op 23 juli 2017 aan de Wsnp-bewindvoerder vroeg waarop het bedrag van € 90,- is gebaseerd.

7.2 Zo wordt het openbare Wsnp-verslag niet alleen een bron van informatie, maar ook een belangrijk ankerpunt voor de rechtsbescherming van belanghebbenden. Wat in deze zaak wringt, is dat het gaat om een combinatie van onduidelijkheid over het bestaan en de inhoud van de beschikking én over het moment van kennisgeving c.q. publicatie daarvan. Eerst is er slechts de ambigue mededeling van de Wsnp-bewindvoerder van 7 juli 2017 aan de schuldenaar zelf: *‘De vraag is hoe hoog de compensatie dan zou moeten zijn. De r-c stelt € 90,- per maand voor’* en volgens de HR loopt de verlengde beroepstermijn af binnen vijf dagen na de publicatie van het openbare verslag. Dat vereist de nodige alertheid van beschermingsbewindvoerders – en eventuele andere geïnteresseerde, en niet rechtstreeks geïnformeerde belanghebbenden.

7.3 Ter bevordering van de rechtszekerheid en rechtsbescherming lijkt het verstandig in de wet te verankeren dat r-c-beschikkingen *alleen* vormvrij genomen kunnen worden indien géén beroep tegen die beschikking openstaat – art. 315 lid 2 Fw zou in die zin aangepast kunnen worden.¹⁸

8. Rechter-commissaris niet gehoord in hoger beroep

8.1 In HR 13 december 2019 ECLI:NL:HR:2019:1948 oordeelde de HR al dat het niet op de weg van de r-c ligt om in een beroepsprocedure zijn bestreden beschikking van commentaar te voorzien of te verduidelijken, en evenmin om de rechtbank zijn zienswijze te geven op tegen die beschikking aangevoerde beroepsgronden.¹⁹ In het arrest van 17 april

2020 herhaalt de HR dit nog eens. Het oordeel is in procesrechtelijke zin zeer begrijpelijk nu lagere rechters nooit hun uitspraken (komen) toelichten of uitleggen aan de rechter in hoger beroep. Hoe zuiver dit oordeel ook mag zijn, in de rechtspraktijk kan de ‘afwezigheid’ van de r-c wel tot een informatietekort leiden, met name ook nu rc-beschikkingen vormvrij zijn. Het is geen zeldzaamheid dat r-c-beschikkingen hun weergave vinden in informele en bondige e-mailberichten van juridisch medewerkers van de rechtbank die in insolventiezaken, zeker Wsnp-zaken, een veelheid van vragen en boedelkwesties plegen af te handelen. In de onderhavige zaak constateerde de rechtbank dat de e-mail van 7 juli 2017 ruimte voor discussie laat, om te beginnen: gaat het bedrag van € 90,- om een voorstel of een beschikking?

8.2 Een ander punt is de inzage in het rc-dossier. Als de r-c niet gehoord wordt, is het dan de bedoeling dat de rechtbank stukken uit het rc-dossier opvraagt? Of als het gaat om beroep van een schuldeiser die over weinig informatie beschikt – mag die dan informatie opvragen bij de r-c – en zo ja, welke – en moet die dan de verkregen informatie delen met de rechtbank als beroepsinstantie en de betrokken partijen c.q. belanghebbenden? In een art. 315 Fw-beroepszaak, waar ik onlangs als advocaat bij betrokken was, had de rechtbank aan de advocaat van de schuldeisers gevraagd de relevante onderliggende stukken ten behoeve van het hoger beroep op te vragen bij de r-c en door te sturen naar de rechtbank; de rechtbank stuurde deze stukken weer door naar de Wsnp-bewindvoerder en de schuldenaar. De vraag die zich dan ook voordoet, is in welke stukken de r-c inzage *mag* geven en of en in hoeverre de bescherming van persoonsgegevens daarbij is gewaarborgd.

9. Conclusies

9.1 Wellicht heeft deze zaak nog een andere wending genomen, bijvoorbeeld via een art. 317-verzoek, zoals de HR suggereerde; wellicht ook is de ‘compensatie-pijn’ inmiddels geleden en heeft de schuldenaar het saneringsboek kunnen sluiten met een schone lei. Hoe dit ook zij, de door de r-c aan de saniet opgedragen betaling van ‘wooncompensatie’ is een vreemde eend in de bijt en maakt de uitkomst van deze rechtszaak onbevredigend. Het gehele procesverloop overziend, lijkt de uitkomst bepaald door een opeenvolging van minder gelukkige beslissingen en handelingen. Het begint ermee dat niet goed duidelijk is of er wel sprake was van een r-c-beschikking op 7 juli 2017 en wat die dan precies inhield. Duidelijk is dat de beschermingsbewindvoerder de strekking van de ‘wooncompensatie’ niet begreep en dat de Wsnp-bewindvoerder die deze compensatie voorstelde niet kon uitleggen wat daarvoor de grondslag was. Debet aan de uitkomst van de HR-uitspraak lijkt ook dat (de advocaat van) de schuldenaar kennelijk hoger beroep heeft aangetekend tegen de beslissing van de r-c uit 2017 en, mede gezien de beroepstermijn, allicht beter (óók) beroep had kunnen aantekenen tegen de r-c-beslissing uit 2019. De A-G wilde dit proces-euvel door de vingers zien maar de HR voelde hier kennelijk niet voor. Daartegenover staat het ruimhartige maar wel opmerkelijke oordeel van de HR dat beroep openstond via art. 315 lid 1 Fw. Hoewel de verwevenheid van de opgelegde ‘wooncompensatie’ met de beslagvrije voet van rechtswege (art. 295 lid 2 Fw) en een beschikking nominaal bedrag (art. 295 lid 3 Fw) onmiskenbaar is, lijkt het er dan op dat de HR impliciet is uitgegaan van een andersoortige r-c-beschikking waartegen hoger beroep in 315 lid 2 Fw niet is uitgesloten. Het oordeel van de HR dat Quitantie eerst via het

openbare verslag van december 2017 kennis kon nemen, is ruimhartig te noemen. Minder ruimhartig is dan weer het oordeel van de HR dat de schuldenaar, wiens vermogen onder beschermingsbewind staat, niet zelfstandig beroep kan instellen – ik kan dat ook niet goed rijmen met de uitspraken van de HR uit 2012. Al met al levert deze uitspraak genoeg stof tot nadenken. Wellicht ook draagt de uitspraak bij aan inzicht hoe te procederen in vtlb-kwesties.

9.2 Na een lange aanloop treedt op 1 januari 2021 de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet in werking. Als het niet tegenzit, zal dat ook de vtlb-berekening vereenvoudigen. Zover is het nog niet: Bureau Wsnp wacht op een ‘burgertool’ voor de berekening van de beslagvrije voet.²⁰ Die tool gaat dan deel uitmaken van de vtlb-calculator en de Recofa-werkgroep Rekenmethode spreekt de hoop uit dat de nieuwe vtlb-calculator in december getest kan worden en in januari 2021 beschikbaar komt voor gebruik.

- 1 *Deze overweging is geciteerd in het cassatieverzoek van 9 september 2019.*
- 2 *De toepasselijke bijstandsnorm is afhankelijk van de leeftijd en leefvorm (alleenstaanden; echtgenoten; etc.) En die bijstandsnorm is weer gekoppeld aan het minimumloon. Zo bedraagt de bijstandsnorm voor een gezin, zonder kostendelende medebewoners, € 1.512,90 per maand (juli 2020, incl. vakantie-uitkering) overeenkomend met het netto minimumloon – zie art. 21 Participatiewet.*
- 3 *De basis- c.q. normhuur is het gedeelte van de rekenhuur dat voor rekening van de huurder blijft en waar geen huurtoeslag voor wordt verleend, art. 16 en 17 Wet op de huurtoeslag.*
- 4 *De maximale verhoging is gebaseerd op de maximale huurtoeslag berekend volgens art. 21 Wet op de huurtoeslag.*

- 5 Zie par. 3.3.3 van het vtlb-rapport van de Werkgroep Rekenmethode vtlb van Recofa.
- 6 Niet helemaal uit te sluiten is dat er nog andere (inkomens-)gegevens zijn die tot een wezenlijk andere vtlb-berekening leiden maar ik zie daar in het arrest, de Conclusie van de A-G en het cassatieverzoek geen enkele aanleiding toe.
- 7 Gezien de normhuur van € 215,- waarvoor geen huurtoeslag verkregen kan worden en de huurtoeslag van € 333,- zal er een verhoging zijn van de beslagvrije voet van circa € 85,- (€ 215,- + € 333,- + € 85,- maakt samen € 633,-). Ik heb bij die berekening gebruikgemaakt van de actuele vtlb-calculator en actuele normbedragen, maar toepassing van de normbedragen en de calculator uit 2017 zal geen sterk afwijkende uitkomst laten zien.
- 8 Zie par. 3.3.3 van het vtlb-rapport van de Werkgroep Rekenmethode vtlb van Recofa. Uit het HR-arrest blijkt dat de Wsnp-bewindvoerder op dit punt opmerkte, zie r.o. 2.2.: 'In de WSNP mag de huur 1/3 van het inkomen bedragen, maar voor dat bedrag is er geen woning te krijgen. Meestal wordt de norm € 550,- aangehouden.'
- 9 MvT, Kamerstukken II 1992/93, 22969, nr. 3, blz. 41.
- 10 HR 30 oktober 2009, ECLI:NL:HR:2009:BJ7537.
- 11 Kamerstukken II, 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 35.
- 12 Zie ECLI:NL:HR:2012:BV4010 en ECLI:NL:HR:2012:BV4021.
- 13 Wessels Insolventierecht IX 2017/9180, wil hetzelfde aannemen voor de bepaling van art. 315 Fw.
- 14 Zie de conclusie van de A-G ECLI:NL:PHR:2013:BZ2765 voorafgaand aan het hierna te noemen arrest van HR d.d. 1 maart 2013.
- 15 Ook in het arrest van 17 april 2020 overweegt de HR dat de griffier op grond van art. 290 lid 3 Rv ervoor dient zorg te dragen dat een afschrift van de beschikking zo spoedig mogelijk aan de verzoeker en de in de procedure verschenen belanghebbenden wordt verstrekt.
- 16 ECLI:NL:HR:2013:BZ2765. Het betreft een r-c-beschikking over het stemmen over een akkoord in het faillissement van Lehman Brothers Treasury B.V. In die zaak was de r-c-beschikking op een bepaalde website geplaatst en de HR sanctioneerde dat als een afdoende mededeling aan de schuldeisers: 'Als zodanig kan gelden het plaatsen van een voor de gezamenlijke schuldeisers, of een aantal van hen, bestemde mededeling van de curator, of van een beschikking van de rechter-commissaris, op een website die daartoe met toestemming van de rechter-commissaris door of in opdracht van de curator wordt gebruikt, mits de schuldeisers voldoende duidelijk is gewezen op het bestaan van deze website, en op het belang van een regelmatige raadpleging daarvan.'
- 17 Ik citeer de relevante bepalingen uit punt 3.7 van de Recofa-richtlijnen voor schuldsaneringsregelingen: 'b. De bewindvoerder maakt bij of zo spoedig mogelijk na het huisbezoek de berekening van het vtlb en verstrekt dit aan de schuldenaar. [...] f. De bewindvoerder voegt bij alle verslagen de voor de schuldenaar op dat moment geldende berekening van het vtlb.' In een faillissementszaak oordeelde de HR overigens al in 1992 dat rc-beschikkingen terstond gecommuniceerd moeten worden met belanghebbenden, HR 10 januari 1992, NJ 1992, 195.
- 18 Met dank aan Theo Pouw voor deze suggestie.

19 *De verplichting van de rechtbank om de r-c te verhoren op grond van art. 314 lid 2 Fw juncto art. 65 Fw geldt beslissingen van de rechtbank in eerste instantie en niet beslissingen die de rechtbank neemt in hoger beroep tegen een beschikking van de r-c zoals in deze zaak over de 'wooncompensatie'. Zie over het arrest van 13 december 2019*

Engberts, 'Het procesrecht bij hoger beroep tegen een rc-beschikking (art. 315 Fw)', WP 2020/03, p. 16 en ook zijn artikel in het Tijdschrift voor Insolventierecht van maart/april 2020.

20 <https://www.bureauwsnp.nl/nieuws/hoe-ziet-de-vtlb-calculator-er-in-2021-uit>

32 - Unieke ontmoeting brengt Msnp en Wsnp dichterbij elkaar

Joeri Eijzenbach*

De schuldenwethouders van de vier grote steden, de NVVK, Wsnp-bewindvoerders én de rechtspraak rond één tafel: een unieke samenkomst. Eind september vond de bijzondere ontmoeting tussen deze vier partijen plaats. Onderwerp van gesprek: vanuit de Msnp een betere toegang creëren tot de Wsnp.

Wat ging er aan deze ontmoeting vooraf? Een aantal zaken:

- Allereerst: een groeiend besef dat we samen aan de lat staan om meer mensen schuldzorgenvrij te maken.
- De wens elkaar niet als concurrenten maar als samenwerkingspartners te zien.
- Concreet: een brief in april van dit jaar van de Wsnp-bewindvoerders (BBW) aan de G4 met de oproep: zet lokaal de Wsnp vaker in en bekort de duur van het minnelijke traject, zodat de overstap naar het wettelijke traject eerder in beeld komt.

De BBW-brief was voor de G4-wethouders (allemaal lid van de NVVK) reden de NVVK

uit te nodigen. In het overleg dat volgde, constateerden we dat het probleem niet zozeer zat in lokale onbekendheid met de Wsnp, maar meer in de hindernissen die minnelijke schuldhulpverleners ervaren om een cliënt door te leiden naar de Wsnp.

1. Warm welkom van Recofa

En dus kwam er in augustus opnieuw een brief; deze keer namens G4, NVVK en BBW, gericht aan Recofa en de rechtbanken in de vier grote steden. We verzochten om een overleg. Daar volgde onmiddellijk een positieve reactie op van Recofa.

In de tussentijd publiceerde Ombudsman Reinier van Zutphen begin juni een rapport over de schuldhulpverlening. Hij bepleit een ruimere toegang tot de Wsnp. De titel van het rapport, 'Een hindernisbaan zonder finish', maakte minnelijke schuldhulpverleners niet blij. Toch organiseerden we er als NVVK in juli een -drukbezochte- digitale bijeenkomst over. Na een inleiding door Van Zutphen bespraken we het rapport vanuit het perspectief van de rechtspraak, Wsnp en minnelijke hulpverlening.

2. 'Wettelijk als het niet anders kan'

Die perspectieven varieerden flink: van 'wettelijk als het echt-echt-echt niet anders kan' tot 'de vloedgolf die we verwachten, kunnen we

alleen samen verwerken'. Overheersend was de conclusie dat we een gezamenlijke opgave hebben. Die 'minnelijk' absoluut niet alleen aankan. Ivoren torens moeten we verlaten, partnerschappen zijn nodig.

De Ombudsman waarschuwde ervoor dat steeds meer mensen blijven zitten met hun schulden, geen toekomstperspectief hebben en financieel en maatschappelijk voor lange tijd op een zijspoor belanden. Dit is niet alleen schadelijk voor de burgers, maar ook voor de maatschappij.

De Ombudsman stelt dat burgers mogen verwachten dat na het mislukken van een minnelijk traject een hulpvrager altijd informatie en advies krijgt over een Wsnp-verzoek. Daarnaast mag de klant verwachten dat de hulpverlener begeleiding biedt bij het gehele proces van de Wsnp, inclusief nazorg.

Hij concludeerde dat de voorlichting over de Wsnp soms te wensen over laat. Dat komt door misvormde beelden over en weer. Wettelijk wordt door minnelijk nog te veel gezien als 'een koude sanering met een zakelijke toezichthouder'.

3. Wsnp-bewindvoerder als casemanager

BBW-bestuurslid Hans Lagendaal vertelde dat hij zichzelf steeds meer ziet als een 'casemanager'. De Wsnp-bewindvoerder anno 2020 doet er volgens hem zoveel mogelijk aan om een traject te laten slagen. Ook daarbij zijn soms partners nodig: flankerende hulp als budgetbeheer, bewind of ondersteuning bij de administratie.

'Samen, samen, samen' was de oproep van Lagendaal tijdens de NVVK-bijeenkomst. Die oproep werd omarmd door NVVK-

voorzitter Marco Florijn. Het was wellicht een onverwachte uitkomst voor de Ombudsman: had hij kunnen denken dat zijn rapport juist zou zorgen voor een toenadering tussen minnelijk en wettelijk? Het rapport zelf focust op bredere toegang tot het wettelijke traject, met een duidelijke oproep aan de wetgever om dat te realiseren.

4. Politiek als mede-aanjager

In Den Haag gebeurde er ondertussen ook het een en ander, deze zomer. In het verleden ontbrak het in de politiek aan draagvlak om de toegang tot de Wsnp te verruimen. Ook is o.a. de Participatiewet zo ingericht dat niets doen -het niet voldoen aan de inlichtingenplicht- automatisch fraude oplevert en dus geen toegang tot schuldhelpverlening.

Maar inmiddels heeft de wal het schip gekeerd. De wal van 'het effect van corona', en de wal van 'de effecten van de toeslagenaffaire'. Keek de branche eerst steeds naar de politiek, inmiddels kijkt de politiek meer en meer naar de praktijk in de branche. De gewijzigde Wgs, waarin de druk op gemeenten wordt opgevoerd, is daar een voorbeeld van.

De flinke ambities uit Den Haag zorgen direct voor een lokaal spanningsveld. Hoe ga je dat inrichten én betalen?! Maar de wet biedt ook (juridische) basis voor een betere samenwerking en voor digitale ontwikkelingen in de toekomst. Toch is dat voor de politiek nog niet genoeg; diverse moties uit het afgelopen parlementaire jaar laten zien dat de dalende instroom Wsnp de politiek zorgen baart.

5. Verkorting looptijd Wsnp

Zo was er een motie van het Kamerlid Jetten (D66) over een meer toegankelijke Wsnp. Hij

wil zelfs een verkenning naar verkorting van de looptijd naar 18 maanden. Dat zijn nog eens ambities!

Van grote betekenis is ook een amendement van de Kamerleden Peters (CDA) en Bruins (ChristenUnie) bij de behandeling van de Participatiewet. Het bepaalt dat het verbod van art. 60c Pw voor een gemeentebestuur om als schuldeiser in te stemmen met een schuldregeling voortaan alleen nog geldt voor vorderingen waarbij de informatieplicht is geschonden én waarbij sprake is geweest van vastgestelde opzet of grove schuld. Dwangakkoorden tegen de eigen organisatie (of de opdrachtgevende gemeente) zullen daardoor veel minder vaak voorkomen. Voor mensen die minnelijke hulp zoeken bij hun schulden, verbetert de situatie sterk.

Ongetwijfeld gaat er meer uit Den Haag komen dat ons werk beïnvloedt; zeker ook de komende verkiezingen zullen zorgen voor nog meer aandacht voor financiële bestaanszekerheid voor inwoners.

6. Snel door naar 'wettelijk'

Het rapport van de ombudsman sterkte ons (G4, BBW, NVVK) in ons voornemen om meer samen op te trekken met de rechterlijke macht. Om het idee te verlaten dat de Wsnp vooral een 'stok achter de deur' is om Msnp-trajecten te laten slagen. En om het idee te omarmen dat het goed is om, waar er minnelijk weinig mogelijkheden zijn, zo snel mogelijk door te geleiden naar wettelijk.

De positieve reactie op onze brief aan de Recofa maakte ons enthousiast. Maar spreken we na al die jaren waarin we vooral gescheiden optrokken nog wel dezelfde taal, vroegen we ons af bij de voorbereiding van de gesprekken.

Delen we allemaal nog wel dezelfde visie op schulden? Dat werd onze eerste vraag aan de rechtspraak.

7. Rechtbank voelt ontoegankelijk

Eerst nog even terug naar de NVVK-bijeenkomst over het rapport van de ombudsman. Daar sprak ook rechter Mark Bosch. Schuldhulpverleners waren allemaal heel enthousiast over zijn betoog. Zijn oproep was: 'kom bij ons langs, we gaan graag in gesprek'.

Dat zal in zijn situatie zo zijn, maar elders blijkt de praktijk anders. Rechtbanken voelen voor schuldhulpverleners als 'niet toegankelijk'. De afstand die de schuldenaar voelt tot het instituut 'rechtbank' voelt voor professionals niet anders. En als de deur van de rechtbank al opengaat, dan is dat voor een gesprek met de wethouder van de gemeente, niet voor de professionals in de uitvoering.

Hoe het zou moeten? Denk aan een lokaal spreekuur voor professionals, of een halfjaarlijks gesprek met de uitvoering. Dát maakt rechters toegankelijk. De rechter zou meer een gelijke partner kunnen zijn die je kan helpen een zaak vlot te trekken.

Tegen Wsnp-bewindvoerders zeg ik: door de dalende instroom staat de expertise rond de Wsnp onder druk. Maar ook dat kan veranderen. Bied je expertise aan bij gemeenten. Vooral kleinere gemeenten hebben die expertise niet altijd in huis. Lukt het niet om voet aan de grond te krijgen bij gemeenten? Laat het ons weten. Samen met de BBW leggen we graag verbindingen.

8. Op de koffie bij de rechtspraak

Ik nader het einde van mijn bijdrage. Nadat onze uitnodiging aan Recofa met open armen was ontvangen, hebben we op 21 september jl. in een niet eerder vertoonde setting bij elkaar gezeten (fysiek en digitaal). Rechters, wethouders, adviseurs en bestuurders van NVVK en BBW, en adviseurs van bureau Wsnp.

Het was een uniek gezelschap. Ik voorspel dat het door zijn eensgezindheid echt het verschil gaat maken. Sneller toegang tot de Wsnp is wat de rechters betreft mogelijk. Beargumenteer daarvoor je verhaal goed. Is een minnelijk traject zinloos? Kies ervoor dat af te wijzen, zelfs voordat alle schuldeisers gereageerd hebben. Is er maar 1 schuldeiser? Stap meteen over op een dwangakkoord. Reageert een schuldeiser niet? Kwalificeer het als weigering.

Zo gingen er verschillende voorbeelden over tafel die voor versnelling kunnen zorgen in de overgang van Msnp naar Wsnp. Zorgpunt is het gebrek aan initiatief bij minnelijke schuldhelpverleners. Dit wordt wellicht veroorzaakt door een gebrek aan proceservaring bij sommige minnelijke uitvoerders.

9. Laatste redmiddel

De vier grote steden hebben allemaal eigen expertise in huis. Zij voeren de minnelijke schuldhelpverlening (grotendeels) zelf uit. Van hen kwam opnieuw de oproep om de Wsnp te zien als redmiddel voor mensen die niet minnelijk geholpen kunnen worden. Dat is een vernieuwende denklijn, de Wsnp werd steeds gezien als stok achter de deur voor minnelijk maar inmiddels is dat minder nodig. We zien wel dat er bepaalde mensen of groepen zijn

die beter passen in de Wsnp. Grote hobbel die wordt gezien is de stabiliteit, als die in het geding is dan haalt iemand zeer waarschijnlijk ook de Wsnp niet.

Al met al was het een gedenkwaardige ontmoeting die vervolgd wordt met nieuwe gesprekken, zowel op bestuurlijk als op inhoudelijk niveau. Alle partijen vonden zich in de oproep om branchebreed aan kwaliteitsverbetering te doen.

Als BBW en NVVK vonden we het een inspirerende ervaring om samen op pad te gaan. We slaan de handen ineen om meer mensen schuldenzorgvrij te krijgen. De benodigde kwaliteitsimpuls willen we met bureau Wsnp oppakken. In de toekomst leidt dat naar verwachting tot een beter beeld van elkaars mogelijkheden. Afgesproken is om op bestuurlijk niveau begin volgend jaar opnieuw om de tafel te gaan. Op korte termijn zal in klein comité worden gesproken over handvatten voor een versnelde minnelijke route. Hopelijk zorgen alle initiatieven ervoor dat uiteindelijk de hulp aan mensen met schulden verbetert. Dan hebben we ons doel bereikt.

Joeri Eijzenbach is beleidsadviseur bij de NVVK.

- 1 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2020Z16581&did=2020D35903>
- 2 <https://www.nvbk.nl/k/news/view/11767/3481/kamer-wijzigtparticipatiewet-voortaan-bij-onbedoelde-fraude-toch-schuldregeling.html>

33 - Interview WSNP Periodiek met rechter Hein Idzenga

Liselotte Maas*

Hein Idzenga is rechter bij de afdeling Insolventie van de Rechtbank Noord-Nederland. We willen graag wat meer over hem weten en zijn benieuwd naar een kijkje in de keuken bij de rechtspraak.

Je bent rechter bij de Rechtbank in Noord-Nederland. Heb je altijd al rechter willen worden?

Niet direct, ik heb niet een duidelijk carrièreplan gehad. Toen ik klein was, had ik een achterbuurman, die was advocaat en dat sprak me wel aan. Ik heb me ingeschreven voor Rechten en ik kan nog steeds geen

andere studie bedenken die zo goed bij me past. Tijdens mijn studie heb ik bij de rechtbank gewerkt, als griffier en later secretaris bij Strafrecht. Na een tijd bij de rechtbank, ben ik naar de advocatuur overgestapt. Ik had een mooie basis bij de rechtbank gekregen, maar het was tijd om 'buiten te spelen' en ik had behoefte om uit mijn schulp te kruipen. In mijn tijd als advocaat ben ik steviger geworden als persoon. Dat was een goede bodem om vervolgens toch de stap te zetten naar de rechtspraak. Dit is wat het beste bij me past. Het geeft me veel energie.

Als advocaat heb je meer contact met je client, als rechter is het contact toch veel formeler?

Je hebt natuurlijk minder contact met mensen, maar je hebt een groep collega's met

wie je werkt en de mensen waar het om gaat, zie je op de zitting. Dat zijn wel bepalende momenten. Ik vind het belangrijk als ik mensen dan op hun gemak kan stellen. En als rechter-commissaris Insolventie ben je heel vormvrij. Als ik een vraag heb over een Wsnp-verzoek, bel ik de verzoeker in kwestie op. Als strafrechter doe je dat niet. Dat is een leuk element aan het Insolventie-vak.

Hoe zien de werkzaamheden en de verdeling er voor een rechter uit?

Hier in het Noorden hebben we een verdeling van de helft van je tijd voor Insolventie en de helft voor Kanton- en Handelszaken. Dat is een mooie verhouding, maar we zitten behoorlijk krap met rechters. We verwachten natuurlijk een hausse aan faillissementen en Wsnp's. Ook krijgen we een nieuwe Wet Homologatie Onderhands Akkoord (WHOA). Dat is een herstructureringsmiddel, bedoeld om een faillissement af te weren. Daar zijn we ons op aan het voorbereiden. De ondernemer kan dit zelf aanvragen. We zien dus allerlei oorzaken die maken dat er meer mensen nodig zijn voor de werkzaamheden, maar we kunnen hier in de periferie vrij lastig rechters krijgen.

De Wsnp loopt al jaren terug. We zijn op zoek naar de oorzaak hiervan. Hoe kan het toch dat we een mooie wet hebben, die veel te weinig wordt gebruikt?

Dat vind ik persoonlijk ook. Onze caseload was begin 2017 9.000 zaken, we hebben er nu nog geen 3.500. We hebben een grote klap gezien bij Wsnp-zaken. Ik sprak onlangs een bewindsrechter, die heeft het over 48.000 bewindszaken. Daar zit het hem voor een deel volgens mij. Mensen worden in bewind gestabiliseerd, de dreiging van ontruiming is voorbij, de directe financiële stress is weg. Maar

de schuldenportie blijft liggen. Daar gebeurt in mijn ogen te weinig aan. In het schuldenbewind zou meer aandacht moeten worden besteed aan het oplossen van schulden.

Zien jullie daar een taak als rechtbank in het toezicht?

Ja zeker, we hebben vanuit Insolventie het idee dat er een grote groep blijft liggen waar strakker op gestuurd kan worden wat betreft het toeleiden naar een sanering cq minnelijk traject. Lukt het minnelijk niet, dan kun je een dwangakkoord proberen. En lukt ook dat niet, dan is er de Wsnp. Daarnaast horen we ook van gemeenten dat zij de indruk hebben dat het blijft hangen bij wijkteams. Ook daar zijn ze vaak vooral bezig met het stabiliseren en een bewindvoering, waardoor de noodzaak van een schuldregeling wat minder aandacht lijkt te hebben.

Ik vind dat best opmerkelijk dat jullie als rechtbank zo'n actieve rol oppakken om naar buiten te gaan.

Wij gaan daar niet zo formeel mee om. Wij vinden het heel plezierig en nuttig om op operationeel niveau contact te hebben met gemeenten. Bijvoorbeeld om te horen wat de afwegingen zijn om al dan niet een dwangakkoord aan te vragen. Het hoeft niet zo ingewikkeld te zijn. Een dwangakkoord lukt ook in veel gevallen. In Utrecht was er een mooie pilot met een kaal Wsnp- verzoekschrift en een langere termijn voor een dwangakkoord (voordat de aanvraag op zitting werd gepland, red.). Dat hebben we hier ook geprobeerd, maar bleek hier in het Noorden bij bepaalde gemeenten toch niet te werken.

Interessant, die verschillen tussen rechtbanken. Mijn beeld bij de Rechtbank Noord-Nederland is: "bij de rechtbank in het Noorden kan en mag alles".

Ja, wij hebben de naam dat we iedereen maar toelaten en er nooit een zitting is. Daar komen we misschien wel nooit meer van af. De achtergrond is dat we vanaf 2013 zo'n grote instroom kregen, dat we het niet goed aankonden. De keuze is toen gemaakt om pro forma toe te laten. Die werkwijze hebben we nog steeds, als er tenminste weinig bijzonderheden zijn. Mensen weten meestal ook goed wat ze te wachten staat. De kwaliteit van de verzoekschriften is hier over het algemeen ook behoorlijk hoog. Veel vragen zijn dus al beantwoord.

Hoe kunnen we er voor zorgen dat meer mensen gebruik gaan maken van de wettelijke schuldregeling. Ook juist nu in deze coronatijd?

Het begint ermee dat je je wendt tot schuldhulpverlening. Je kunt naar de gemeente voor hulp. De neuzen van hulpverleners zouden toch wat meer richting Wsnp moeten komen staan, en misschien minder richting bewind. Als je kijkt naar de rol van de rechtbank, kun je ook veel meer signaleren binnen je eigen rechtsgebouw. Een variant die werkbaar is, is dat als een politierechter hoort dat er sprake is van schulden, de betrokken persoon dan meteen in gesprek kan met iemand van de gemeente. Bij Kanton gaan we dit ook daadwerkelijk in een pilot faciliteren, in samenwerking met een zorgverzekeraar. Het zou mooi zijn als dat meer wordt ingezet: bij Straf, Kanton en Bestuursrecht.

Stel, je bent wetgever. Wat zou je dan veranderen aan de Wsnp of een ander onderdeel van de Faillissementswet?

Ik vind de tienjaarstermijn (voor toelating, ter voorkomen van recidive, red.) nogal cru. Dat wil ik wel veranderen. Vaak is er niet echt sprake van een verwijt. Het is vaak een 'life event' waardoor het opnieuw misgaat. Dat zou bijvoorbeeld wel naar vijf jaar mogen gaan. Ik heb niet het idee dat mensen daardoor gemakzuchtig worden.

En wat betreft de looptijd van drie jaar, moeten we dat niet wat verkorten?

Ik vind drie jaar geen verkeerde periode. Er wordt veel geredeneerd vanuit de schuldenaar. Maar er is onterecht wat weinig aandacht voor de schuldeiser. Na drie jaar schuldenvrij is op een mensenleven van 90 jaar wel te doen. Dat moet je wel verdienen. Wat ik me wel kan voorstellen, is dat we wat meer kijken naar het minnelijk traject. Op basis daarvan zou je wel de looptijd van de Wsnp kunnen verkorten. Wat we wel al doen, is maatwerk leveren. Dus als iemand arbeidsongeschikt is en de schuldeiser heeft er niets aan als iemand drie jaar in de schuldregeling blijft, kunnen we wel de looptijd verkorten.

Tenslotte de vraag hoe het is als rechtbank in de 'periferie', wat maakt jullie anders dan de rechtbanken in de Randstad?

Het maakt ons niet anders, maar de situatie is wel verschillend. Sommigen rechtbanken stellen voorwaarden aan het minimaal aantal curatoren op een kantoor. Hier hebben we soms ook eenpitters. Daar merk je verschil. En het is hier wel wat lastiger om rechters te vinden.

En dan heb je Recofa. Ik heb de indruk dat er veel wordt gesproken, maar dat er qua uniformiteit niet veel wordt afgesproken, hoe zie jij dat?

Mijn ervaring is anders. Zo hebben we tijdens corona binnen een week of drie een telefonisch systeem opgezet, uniform, zodat we weer zittingen konden doen. Ook hebben we de notitie 'ondernemen in de Wsnp'. Soms lukt het ook niet, maar dat ligt dan aan de lokale verschillen. We maken praktische afspraken, maar dat is soms zelf lokaal al een lastige klus. We hebben bijvoorbeeld de discussie wanneer een dwangakkoord in gaat. Soms is dat dan wat stroperig, maar uiteindelijk komt er dan toch een breed gedragen notitie. Rechtbanken gaan dan overstag om de behoefte te vervullen om landelijk zoveel mogelijk uniform te werken.

En voor mijn beeld, vanaf wanneer gaat het dwangakkoord dan in?

Dat is vanaf de datum van het voorstel van de schuldenaar aan de schuldeisers.

Dank je wel voor je uitgebreide antwoorden en inkijkje bij de rechtbank in Noord-Nederland.

** Liselotte Maas is werkzaam als projectmanager bij stichting CAV en daarnaast ontwikkelt zij online trainingen voor organisaties met De Online Schuldencoach.*

34 - Dwangakkoord en buitenlandse schuldeisers

Theo Pouw

Een schuldenaar biedt zijn schuldeisers een akkoord aan. Alleen Ferratum, een Engelse ltd., reageert niet. Alle andere schuldeisers zijn akkoord. Consequentie daarvan is dat er geen akkoord tot stand komt en de schuldenaar vraagt zich af wat nu? De vordering van Ferratum is ontstaan vóór de Brexit en de schuldenaar weet niet of de Brexit van invloed is op de verhaalbaarheid van de vordering van Ferratum. Kan hij verzoeken om oplegging van een dwangakkoord en is Ferratum daar dan ook aan gebonden? En als er geen dwangakkoord wordt opgelegd, maar hij wordt wel toegelaten tot de wettelijke schuldsaneringsregeling, geldt de schone lei dan ook voor de vordering van Ferratum?

Omdat Ferratum niet reageert op het door de schuldenaar gedane aanbod, moet Ferratum beschouwd worden als een weigerende schuldeiser als bedoeld in art. 287a Fw. Naar Nederlands recht biedt dat de schuldenaar de mogelijkheid om de rechtbank te verzoeken primair aan Ferratum een dwangakkoord op te leggen en subsidiair om hem toe te laten tot de schuldsaneringsregeling (art. 284 Fw). Het is echter de vraag of de Nederlandse rechter bevoegd is om van een verzoek dwangakkoord/toelating tot de schuldsaneringsregeling kennis te nemen en als dat al zo is, welk recht is dan van toepassing? Ervan uitgaande dat partijen in hun onderlinge verhouding geen forum- en rechtskeuze hebben gemaakt, kunnen deze vragen in de onderhavige casus als volgt worden beantwoord.

Tot 1 januari 2021 is het Verenigd Koninkrijk nog gebonden aan de regelgeving van de Europese Unie, waaronder de EEX-VO¹ de Rome II-VO² en de IVO³. Daarna moet langs andere weg naar het antwoord worden gezocht. Omdat het al bijna 2021 is, wordt voor het nog tot 1 januari 2021 resterende tijdvak verwezen naar een uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 2 februari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:668, die in een nagenoeg identieke casus concludeert dat de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft en dat Nederlands recht van toepassing is. Deze redenering is steeds toepasbaar zolang de schuldeiser is gedomicilieerd in een EU lidstaat. Dat meer constructies mogelijk zijn, blijkt uit een uitspraak van de Rechtbank Rotterdam van 29 juni 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:6435. De tijd tot 1 januari 2021 is te kort voor een uitgebreide bespreking van deze casuïstiek. De vragen stellende schuldenaar zou daar niet mee geholpen zijn.

Wel is het zo dat met rechtsmacht van de Nederlandse rechter en met toepassing van het Nederlands recht de rechtbank kan beslissen dat Ferratum in redelijkheid niet heeft kunnen weigeren om in te stemmen met het door de schuldenaar gedane aanbod. De rechtbank zal daartoe overgaan zodra is voldaan aan alle voorwaarden voor het opleggen van een dwangakkoord (het maximaal haalbare is aangeboden, het aanbod is goed gedocumenteerd, enz.) en de belangenafweging door de rechtbank uitvalt in het voordeel van de schuldenaar en/of overige schuldeisers, die immers allen hebben ingestemd met het gedane aanbod. Die uitspraak komt dan op grond van het bepaalde in art. 3:300 BW in de plaats van vrijwillige instemming van Ferratum. Het tijdstip waarop de vordering van Ferratum is ontstaan, vóór of na de Brexit, maakt geen verschil.

Dat biedt de schuldenaar de nodige ‘veiligheid’ in Nederland, maar niet daarbuiten. Art. 33 van de EEX-VO bepaalt dat een in een EU-lidstaat gegeven rechterlijke beslissing in de andere lidstaten zonder meer wordt erkend, maar art. 2 lid 1 van die verordening maakt daarop een uitzondering voor het faillissement, akkoorden en andere soortgelijke procedures. Buiten Nederland kan een beslissing tot medewerking aan een dwangakkoord alleen ten uitvoer worden gelegd op basis van een verdrag en – zeker met het Verenigd Koninkrijk is daarvan (nog) geen sprake. Met een dwangakkoord doet de schuldenaar er verstandig aan om in Nederland te blijven, althans om zich niet buiten Nederland te vestigen, omdat hij dan nog altijd door Ferratum aangepakt kan worden.

Door de Brexit ligt het antwoord op de vraag of de Nederlandse rechter na 1 januari 2021 in dit geval rechtsmacht toekomt, veel dichter bij huis. De verordeningen van de Europese Unie zijn niet meer van toepassing en art. 3 lid 1 Rv bepaalt dan:

a. hetzij de verzoeker of, indien er meer verzoekers zijn, een van hen, hetzij een van de in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden in Nederland zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft.’

De Faillissementswet sluit daar naadloos op aan met art. 284 dat verwijst naar art. 2, waarin de rechter van de woonplaats van de schuldenaar wordt aangewezen als de bevoegde rechter. De schuldenaar in deze casus woont in Nederland en daarmee is de rechtsmacht van de Nederlandse rechter gegeven.

Zou het verzoek dwangakkoord worden afgewezen en de schuldenaar handhaaft zijn verzoek toelating (art. 287a lid 7 Fw), dan dient de rechtbank op de gebruikelijke wijze te

beoordelen of aan alle toelatingsvoorwaarden is voldaan (art. 288 lid 1 Fw) en of er geen sprake is van een imperatieve afwijzingsgrond (art. 288 lid 2 Fw). Is dat inderdaad het geval dan zal de wettelijke schuldsaneringsregeling op de schuldenaar van toepassing worden verklaard. Volbrengt hij dat traject met goed gevolg, dan worden alle schulden die onder de werking van de schuldsaneringsregeling vallen (art. 299 lid 1 Fw) omgezet in natuurlijke verbintenissen. Daaronder uiteraard ook de vordering van Ferratum, die verder geen invorderingsmogelijkheden heeft, althans niet binnen de Europese Unie, omdat de lidstaten op grond van art. 16 van de IVO uitspraken in de procedures genoemd in Bijlage A bij de IVO automatisch dienen te erkennen. Voor Nederland zijn in die bijlage vermeld: faillissement, surseance van betaling en de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen.

Alleen wanneer de schuldenaar zou besluiten om buiten de Europese Unie en met name naar het Verenigd Koninkrijk te gaan, loopt hij nog enig risico. Als gevolg van de Brexit is de Europese Insolventieverordening daar dan immers niet langer van toepassing en worden de uitspraken van de Nederlandse rechter in schuldsaneringszaken in het Verenigd Koninkrijk niet automatisch meer erkend. Ook over deze materie is er (nog) geen verdrag met Engeland. Met een schone lei heeft de schuldenaar binnen de Europese Unie in elk geval niets meer te duchten van Ferratum.

- 1 *Verordening (EU) Nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herschikking).*
- 2 *Verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen (Rome II).*
- 3 *Verordening (EU) 2015/848 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 betreffende insolventieprocedures (herschikking).*

35 - Nieuws in het kort

Moties

Op 2 juli jl. heeft er een Algemeen Overleg (VAO) over armoede- en schuldenbeleid plaatsgevonden in de Tweede Kamer. Leden van de Tweede Kamer hebben achttien moties ingediend, waarvan één met directe betrekking op de Wsnp. Deze motie van Eppo Bruins van de ChristenUnie (Kamerstukken 24 515, nr. 544), verzoekt de regering om Wsnp-bewindvoerders een toevoeging te bieden voor het doen van een Wsnp-aanvraag. De motie is unaniem door de Tweede Kamer aangenomen.

Op 17 september jl. werd kamerbreed een motie van Jetten c.s. ondersteund met het verzoek aan de regering om 'met een voorstel te komen om de toegang tot Wet schuldsanering natuurlijk personen te vereenvoudigen en te verkennen hoe de duur beperkt kan worden tot bijvoorbeeld anderhalf jaar.' (Kamerstukken 35 570, nr. 21).

Wijzigingen beslagvrije voet en vtlb per 1 januari 2021

Per 1 januari 2021 treedt de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet in werking. Niet alleen wijzigt de manier waarop de beslagvrije voet berekend wordt, maar ook wijzigt de manier van opvragen van de benodigde gegevens. Deurwaarders kunnen de noodzakelijke informatie ophalen uit gekoppelde systemen. Hierdoor hoeven schuldenaren weinig of geen informatie meer aan te leveren en kan de beslagvrije voet in veel gevallen automatisch berekend worden.

Omdat het vtlb is gebaseerd op de beslagvrije voet, moet ook de vtlb-calculator aangepast worden aan de wijzigingen. Bewindvoerders en schuldhulpverleners hebben geen mogelijkheden om de informatie op te halen uit de gekoppelde systemen en blijven afhankelijk van de informatie die de schuldenaar aanlevert.

Het ministerie gaat echter ook een burgertool ontwikkelen, waarmee iedereen zelf zijn beslagvrije voet kan berekenen. Deze tool gaat deel uitmaken van de vtlb-calculator. De werkgroep Rekenmethode hoopt dat de nieuwe vtlb-calculator in januari 2021 beschikbaar komt voor gebruik.

Wet herziening beslag- en executierecht

Naast de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet, vinden er nog meer wijzigingen plaats op het gebied van beslag- en executierecht. De Wet herziening van het beslag- en executierecht treedt gefaseerd in werking. De eerste stap is per 1 oktober jl. ingevoerd, de volgende stappen volgen op 1 januari 2021 en 1 april 2021. De belangrijkste wijzigingen per stap zijn:

- 1 oktober 2020:
 - Geen beslag meer toegestaan wanneer redelijkerwijs voorzienbaar is dat de kosten de baten overtreffen.
 - De beschrijving van de persoonlijke zaken waarop geen beslag meer gelegd wordt, is gemoderniseerd. Hieronder vallen onder andere zaken die zowel de schuldenaar als zijn huisgenoten “redelijkerwijs nodig hebben voor de verwerving van de noodzakelijke middelen van bestaan, dan wel voor hun scholing of studie”. De beslagbeperkingen gelden niet voor bovenmatige zaken.
 - Verkoop van in beslag genomen goederen mag plaatsvinden via internet.
- 1 januari 2021:
 - Bij bankbeslag moet rekening gehouden worden met de beslagvrije voet.
- 1 april 2021:
 - Beslag op een auto of aanhanger hoeft niet meer fysiek plaats te vinden, maar kan door inschrijving van het beslag in het kentekenregister van het RDW.

Coronamaatregelen: bonus

Recofa heeft besloten dat de bonus van netto € 1.000,- die eind 2020 wordt uitbetaald aan zorgmedewerkers, geheel buiten de boedel valt.

Ontvangt een saniet een andere bonus van zijn werkgever, niet zijnde de eenmalige netto uitkeerde zorgbonus? Dan moet deze, zoals gebruikelijk, worden gezien als extra inkomen in de maand waarin deze is ontvangen en afgedragen voor zover deze boven het vtlb uitkomt.

Coronamaatregelen: thuiswerkvergoeding

Ontvangt saniet een thuiswerkvergoeding van zijn werkgever? Dan mag hiervan € 2,- per thuiswerkdag worden vrijgelaten. Als saniet geen vergoeding van zijn werkgever ontvangt, mag er geen correctie voor het thuiswerken plaatsvinden in het vtlb.

Coronamaatregelen: reiskostenvergoeding

Bij sanieten die werken en daarvoor reiskosten moeten maken, vindt er een correctie plaats in het vtlb. Als saniet vervolgens (deels) thuis gaat werken, moet bekeken worden of deze correctie ongewijzigd toegepast kan worden. De vaste kosten van de auto blijven doorlopen en een OV-abonnement kan soms niet per direct opgezegd worden. Per dossier moet er daarom maatwerk geleverd worden bij de beoordeling of de reiskostencorrectie in het vtlb, al dan niet gedeeltelijk, voortgezet dient te worden bij thuiswerken van de saniet.

Bijtelling leaseauto in jaar van toelating Wsnp

Wanneer een saniet een auto van de zaak heeft en deze ook privé gebruikt, dient hij de boedel te compenseren voor de kosten van de bijtelling. Aanvraag van een verklaring 'geen privégebruik auto' is enkel mogelijk wanneer je kan aantonen dat je in het betreffende kalenderjaar maximaal 500 kilometer hebt gereden. De schuldenaar heeft daardoor geen mogelijkheid om, als hij bij toelating Wsnp de auto al privé gebruikte, vanaf toelating enkel te kiezen voor zakelijk gebruik.

Per 1 januari 2021 treedt de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet in werking. Daarin is geregeld dat een schuldenaar, wanneer er sprake is van beslag, het nadeel voor de beslaglegger door de bijtelling in het eerste kalenderjaar niet hoeft af te dragen. De werkgroep Rekenmethode heeft besloten hierbij aan te sluiten. Dit gaat in met terugwerkende kracht tot 1 januari 2020. Dit betekent dat sanieten die in 2020 zijn toegelaten tot de Wsnp en bij toelating een auto van de zaak privé gebruikten, de boedel niet meer hoeven te compenseren voor de kosten van de bijtelling.

Ongewijzigd blijft dat saniet per 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na toelating Wsnp zal moeten kiezen voor uitsluitend zakelijk gebruik van de auto van de zaak. Als saniet er toch voor kiest om ook na 1 januari de auto privé te blijven rijden, komt de bijtelling vanaf dat moment wel voor zijn rekening. Hij zal dan de bijtelling vanaf 1 januari moeten compenseren aan de boedel.

Wet Homologatie Onderhands Akkoord aangenomen

Op 6 oktober 2020 heeft de Eerste Kamer de WHOA aangenomen. De wet zal waarschijnlijk op 1 januari 2021 in werking treden en maakt het voor ondernemingen makkelijker om een akkoord te bereiken met de schuldeisers en aandeelhouders over de herstructurering van schulden.

Op dit moment kan een akkoord over het terugbrengen van schulden alleen tot stand komen als alle betrokken schuldeisers en aandeelhouders daarmee instemmen. Elke individuele betrokkene heeft daardoor een prikkel om instemming te weigeren om daarmee een betere positie voor zichzelf te creëren. Hierdoor is het moeilijk en vaak onmogelijk om tot overeenstemming te komen. Dat gaat nu veranderen.

Het is de bedoeling dat de WHOA de mogelijkheden voor een herstructurering van schulden vergroot, door de rechter een akkoord dat wordt gesteund door de meerderheid te laten bevestigen. Een akkoord over het terugbrengen van de schulden kan dan niet meer worden gedwarsboemd door een individuele schuldeiser of aandeelhouder. Ondernemingen die vanwege een te zware schuldenlast failliet dreigen te raken maar beschikken over bedrijfsactiviteiten die nog wel levensvatbaar zijn, kunnen door deze wet daarom makkelijker doorgaan met deze activiteiten en een faillissement voorkomen.

36 - Actuele rechtspraak kort

Publicaties tot en met 21 september 2020

1. Rb. Rotterdam 6 mei 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:3883 (art. 122 lid 3 Fw)

Verificatievergadering. Betwiste vordering. Doorverwijzing naar renvooiprocedure. Erkenning door rechtbank. Kostenveroordeling bewindvoerder.

De bewindvoerder betwist een vordering in een Wsnp-zaak. Tijdens de verificatievergadering verwijst de r-c partijen naar de renvooiprocedure, waarin de bewindvoerder niet verschijnt. De rechtbank oordeelt dat de bewindvoerder conform art. 122 lid 3 Fw geacht wordt haar betwisting te hebben laten varen en erkent daarom de vordering van eiser. Daarnaast veroordeelt de rechtbank de bewindvoerder in de proceskosten.

2. Hof Arnhem-Leeuwarden 4 juni 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:4300 (art. 288 lid 1 en 3 Fw)

Toelating op grond van hardheidsclausule. Inkomensterugval door tijdelijke dienstverbanden. Wending ten goede door ontvangst uitkering en budgetbeheer.

De rechtbank heeft het Wsnp-verzoek afgewezen wegens het niet te goeder trouw laten ontstaan van schulden veroorzaakt als gevolg van het bezit van een niet-noodzakelijke auto. Daaronder de motorrijtuigenbelasting en boetes. Appellant gaat in hoger beroep. Het hof oordeelt dat appellant inderdaad onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt dat hij te goeder trouw is geweest bij het laten ontstaan en onbetaald laten van deze schulden. Het hof beoordeelt vervolgens of de hardheidsclausule kan worden toegepast. De schulden zijn voornamelijk ontstaan door herhaalde inkomstenterugval na beëindiging van tijdelijke arbeidscontracten. Het is voldoende aannemelijk dat appellant zich naar vermogen heeft ingespannen om het tij te keren, in het bijzonder door aanmelding bij de sociale dienst en vervolgens het gebruikmaken van budgetbeheer vanaf 2017. De schuldenlast omvat geen consumptieve schulden en het inkomen is vanaf eind 2016 op bijstandsniveau door een IOAW-uitkering. Sinds de start van het budgetbeheer zijn er geen nieuwe schulden meer ontstaan. Daarom past het hof de hardheidsclausule toe en laat appellant toe tot de Wsnp.

3. Rb. Rotterdam 8 juni 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:5283 (art. 350 Fw)

Werkweek van 32 uur. Schuldenaar geen verwijt te maken; geen tussentijdse beëindiging.

Op 22 november 2017 is de Wsnp van toepassing verklaard. De r-c heeft op 11 maart 2020 een voordracht tot tussentijdse beëindiging gedaan, hoofdzakelijk omdat de schuldenaar sinds juni 2019 niet aan haar aanvullende sollicitatieplicht heeft voldaan. De schuldenaar verricht gedurende 32 uur per week betaalde arbeid. De rechtbank oordeelt dat door de schuldenaar en haar begeleider aannemelijk is gemaakt dat meer dan 32 uur per week betaald werk verrichten voor de schuldenares gelet op de begeleiding die zij nodig heeft om overzicht te houden in haar leven, niet haalbaar is. De rechtbank wijst erop dat als maatstaf voor tussentijdse beëindiging van de schuldsaneringsregeling op grond van artikel 350 lid 3 sub c Fw heeft te gelden of de tekortkoming een duidelijke aanwijzing vormt dat bij de schuldenaar de te vergen medewerking aan een doeltreffende uitvoering van de schuldsaneringsregeling ontbreekt. Daarin ligt besloten

dat de schuldenaar een verwijt moet kunnen worden gemaakt van de tekortkoming. De rechtbank is van oordeel dat die verwijtbaarheid in het geval van de schuldenaar ontbreekt. De rechtbank weigert de schuldsaneringsregeling tussentijds te beëindigen.

4. Hof Arnhem-Leeuwarden 4 juni 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:4298 (art. 354, 356 Fw)

Schone lei alsnog verleend. Aanvullend ingestelde loonvordering geen reden voor verlenging looptijd.

De rechtbank heeft op 14 januari 2020 de schuldsaneringsregeling beëindigd zonder verstrekking van de schone lei, omdat de schuldenaar geen voorstel had gedaan om al dan niet binnen een verlengde looptijd tot aflossing van een door de bewindvoerder aannemelijk gemaakte achterstand in afdracht aan de boedel van € 3.224,34 te komen. Het hof heeft de schuldenaar de gelegenheid gegeven om voor uiterlijk 18 mei 2020 de achterstand in boedelafdracht volledig in te lopen. De bewindvoerder heeft bij brief van 18 mei 2020 bevestigd dat de schuldenaar de reguliere achterstallige boedelafdrachten volledig heeft ingelopen. Het hof komt tot de conclusie dat de schuldenaar niet toerekenbaar is tekortgeschoten in de uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen, zodat de schuldsaneringsregeling kan worden beëindigd met toekenning van de schone lei. Het verzoek van de bewindvoerder om de looptijd van de schuldsaneringsregeling te verlengen vanwege een door de r-c aanvullend bepaalde alsnog door de schuldenaar bij zijn werkgever in te stellen loonvordering, wijst het hof af. Het hof wijst erop dat de bewindvoerder ook na het einde van de (materiële) looptijd bevoegd blijft baten voor de boedel te innen.

5. Rb. Rotterdam 12 juni 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:5174

Vordering Stad Antwerpen opeisbaar na tussentijdse einde Belgische schuldsaneringsregeling.

Dit betreft een dagvaardingsprocedure waarin de Stad Antwerpen de kantonrechter verzoekt de gedaagde te veroordelen tot betaling van een bedrag van bijna € 14.000,-. Het gaat om belastingaanslagen over de jaren 2013, 2014 en 2015 gebaseerd op het Belgische 'Belastingreglement op de verwaarloosde woningen of gebouwen' voortvloeiend uit het beleid van de Stad Antwerpen tegen verwaarlozing en leegstand van woningen. In 2012 kocht gedaagde de betreffende woning en verkocht deze in 2015. Op 15 mei 2012 is gedaagde toegelaten tot de Belgische collectieve schuldregeling. Gedaagde betwist de vordering en voert aan dat (a) hij de woning heeft gekocht om deze te renoveren, (b) de bank geen lening wilde verstrekken en gedaagde zijn eigen inkomsten heeft gebruikt voor de renovatie, (c) dit leidde tot een toename van andere schulden, waarna hij is toegelaten tot de Belgische schuldsanering en de woning niet verder kon renoveren, (d) de aanslagen vallen onder de werking van de Belgische schuldregeling. Stad Antwerpen heeft, onder overlegging van een arrest van het Arbeidshof Antwerpen d.d. 11 april 2007, gesteld dat de schuldsanering op verzoek van de schuldbemiddelaar voortijdig is beëindigd, door een "manifest gebrek aan procedurele goede trouw" van gedaagde en omdat gedaagde "op ernstige wijze tekort gekomen is aan zijn medewerkingsplicht". Gedaagde heeft dit niet betwist. Daarmee is komen vast te staan dat de aanslagen niet vallen onder de Belgische schuldsanering en derhalve opeisbaar zijn; de kantonrechter veroordeelt gedaagde tot betaling.

6. Hof Arnhem-Leeuwarden 17 juni 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:4639 (art. 354 Fw)

Alsnog toekenning schone lei. Tekortkomingen in inlichtingenplicht van geringe betekenis.

De rechtbank heeft op 25 mei 2020 vastgesteld dat de schuldsaneringsregeling eindigt door het verbindend worden van de slotuitdelingslijst, maar zonder dat aan de schuldenaar de schone lei wordt verleend. De rechtbank heeft de schone lei aan de schuldenaar onthouden, omdat hij bij aanvang en tijdens het verloop van de Wsnp de bewindvoerder niet heeft geïnformeerd over het bestaan van vorderingen van zijn inmiddels ex-partner uit hoofde van leningen ter hoogte van € 39.200,- en hij de bewindvoerder niet heeft ingelicht over een bij notariële akte van 12 december 2012 aan hem toegekend terugkooprecht met betrekking tot aandelen in een B.V. waarvan zijn ex bestuurder en enig aandeelhouder is. Tenslotte heeft de schuldenaar de bewindvoerder niet geïnformeerd over het feit dat hij een aantal zaterdagen heeft gewerkt voor een B.V. waarvan zijn ex, via de eerder genoemde B.V., enig aandeelhouder en bestuurder is. In hoger beroep heeft de schuldenaar aangevoerd dat zijn ex zich eerst kort voor het einde van de schuldsaneringsregeling bij de bewindvoerder heeft gemeld met een vordering op hem. De vordering is ontstaan tijdens de relatie, maar zijn ex heeft gedurende de vier jaren na het eindigen van de relatie geen aanspraak gemaakt op terugbetaling, terwijl zijn ex op de hoogte was van de toepassing van de Wsnp. Het hof overweegt dat er geen sprake is van benadeling van schuldeisers, omdat er geen actief is verzwegen. De vordering van de ex is geverifieerd, dus ze deelt mee in de uitdeling. Ten aanzien van het terugkooprecht heeft de schuldenaar verklaard dat de aandelen ten tijde van de toepassing van de Wsnp geen waarde vertegenwoordigden, de B.V. is uiteindelijk op 18 april 2017 failliet verklaard. Het hof acht de stelling van de schuldenaar aannemelijk geworden en oordeelt dat de schuldenaar door de bewindvoerder niet te informeren over de koopoptie de boedel niet heeft benadeeld. De schuldenaar stelt de bewindvoerder over het werken op zaterdagen te hebben geïnformeerd en dat indien hij ervoor betaald zou hebben gekregen, de vergoeding € 360,- bruto zou hebben bedragen. Het hof is van oordeel dat de tekortkomingen alle van zodanig geringe betekenis zijn dat zij niet tot onthouding van de schone lei kunnen leiden. Bij de beslissing heeft het hof ook van belang geacht dat de schuldenaar gedurende zijn schuldsaneringsregeling vrijwel steeds fulltime heeft gewerkt en bijna € 40.000,- heeft gespaard voor de schuldeisers.

7. Rb. Den Haag 29 juni 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:6548 (art. 287 lid 4 BW, art. 476 Rv)

Verbod op tenuitvoerlegging loonbeslag na start minnelijk traject.

Verzoekster is bij vonnis van 7 oktober 2013 veroordeeld tot betaling van € 3.034,51 aan Hoist Finance AB. Op 27 januari 2020 is verzoekster onder beschermingsbewind gesteld. De beschermingsbewindvoerder heeft in maart 2020 de haar bekende schuldeisers – waaronder Hoist – verzocht geen verdere kosten te maken in verband met het incasseren van vorderingen. Bij brief van 25 april 2020 heeft de beschermingsbewindvoerder alle haar bekende crediteuren, waaronder Hoist, in het kader van een minnelijk traject een voorstel tegen finale kwijting gedaan. Op 29 mei 2020 is namens Hoist loonbeslag gelegd onder de werkgever van verzoekster. Op 17 juni 2020 is verzoekster een overeenkomst tot schuldregeling aangegaan met Noordzij bewindvoerders. Verzoekster vraagt om een voorlopige voorziening om tenuitvoerlegging van het derdenbeslag onder haar werkgever te verbieden. Verweerster Hoist verschijnt niet ter zitting maar namens haar is wel een verweerschrift ingediend. De rechtbank overweegt dat er voorafgaand aan het beslag een ‘positief’ budgetplan was waarbij voor alle crediteuren kon worden gespaard –

door de beslaglegging wordt het budgetplan ‘negatief’ waardoor nieuwe schulden zullen ontstaan. Ook kan verzoekster haar woon-werkverkeer niet meer bekostigen en komt haar dienstverband en de huidige stabiliteit in gevaar; dat is niet in het belang van de gezamenlijke crediteuren. De rechtbank oordeelt dat het belang van verzoekster zwaarder dient te wegen dan het belang van Hoist bij beslaglegging en verbiedt gedurende zes maanden de tenuitvoerlegging van het vonnis. Bovendien bepaalt de rechter dat de werkgever, in afwijking van art. 476 Rv, geen gelden onder zich behoeft te houden maar het loon aan de beschermingsbewindvoerder uitbetaalt.

8. Rb. Limburg 2 juli 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:4959 (art. 315 Fw)

Hoger beroep schuldenaar tegen beschikking rechter-commissaris om saldo beheerrekening (beschermingsbewind) in de Wsnp-boedel te laten vloeien.

Op 9 jan 2015 zijn de goederen van de schuldenaar onder (beschermings-)bewind gesteld. Op 12 juni 2018 is ten aanzien van de schuldenaar de toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling uitgesproken. Het saldo van de beheerrekening bij start van de Wsnp bedroeg € 3.318,-. In het aanvangsverslag is het vtlb gesteld op € 1.013,- en wordt vermeld dat met de schuldenaar besproken is dat het ‘bovenmatig saldo’ op de beheerrekening aan de boedel wordt afgedragen. Op 26 juli 2018 accordeert de r-c het berekende vtlb. Onder vrijlating van eenmaal de bijstandsnorm is vervolgens € 2.371,- van de beheerrekening naar de Wsnp-boedel overgemaakt. Anderhalf jaar later, op 30 nov 2019, bedraagt het saldo van de beheerrekening € 3.984,- – dit saldo is volledig uit het vtlb gespaard. Na emailcorrespondentie tussen de rechtbank, de Wsnp-bewindvoerder en de beschermingsbewindvoerder beschikt de r-c op 11 februari 2020 dat het *gehele* aanvangssaldo van de beheerrekening aan de Wsnp-boedel toekomt (€ 3.318,-; dus nog € 947,- aanvullend af te dragen, *red.*). De r-c overweegt daartoe dat de vrijlating, bij aanvang van de Wsnp, van een deel van het gespaarde bedrag bedoeld is om lopende verplichtingen na te komen waaraan de schuldenaar anders niet zou kunnen voldoen. Naar nu blijkt heeft de schuldenaar in relatief korte tijd een hoog saldo weten te sparen zonder dat de schuldeisers hiervan kunnen meeprofiteren, aldus de r-c. De beschermingsbewindvoerder en de schuldenaar stellen beroep in tegen de r-c beschikking van 11 februari 2020 en voeren aan dat het feit dat 1 ½ jaar later een spaarsaldo is ontstaan er niet aan afdoet dat bij *aanvang* van de Wsnp het spaarbedrag nodig was voor de nakoming van lopende verplichtingen. Onder verwijzing naar HR 17 april 2020 (ECLI:NL:HR:2020:751) oordeelt de rechtbank dat de beschermingsbewindvoerder ontvankelijk is maar de saniet *niet* nu het de taak van de beschermingsbewindvoerder is ervoor te zorgen dat het vtlb juist wordt vastgesteld. Voorts overweegt en beslist de rechtbank als volgt. In het aanvangsverslag is vermeld dat het gebruikelijk is dat enkel ‘bovenmatig saldo’ op de beheerrekening naar de Wsnp-boedel zal vloeien en de r-c heeft zich bij de accordering van het vtlb daar niet tegen uitgesproken. In de beschikking van 11 februari 2020 heeft de r-c het bestaan van het gebruik om eenmaal de bijstandsnorm buiten de boedel te laten ten onrechte niet betrokken in zijn beslissing – zo ontstaat ongelijkheid, aldus de rechtbank. Bovendien is in de beschikking van 11 februari 2020 geen rekening gehouden met de beslagvrije voet van artikel 295 lid 2 Fw voor de periode tussen aanvang Wsnp en het eerste inkomen na aanvang van de Wsnp. Dat saniet tijdens de Wsnp gespaard heeft en een hoog saldo op zijn beheerrekening heeft verworven maakt dit niet anders – anders zou er een ‘onwenselijke prikkel’ zijn om *niet* te sparen. De rechtbank acht dat niet verenigbaar met de doelstellingen van de schuldsaneringsregeling en het beschermingsbewind. De rechtbank vernietigt de beschikking

van de r-c d.d. 11 februari 2020 en brengt eventuele proceskosten van de schuldenaar (griffierecht en/of de wettelijke eigen bijdrage) ten laste van de Wsnp-boedel.

9. Rb. Noord-Holland 6 juli 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:4973 (art. 315 Fw)

Hoger beroep schuldenaar tegen beschikking r-c om woning schuldenaar te verkopen.

Op 8 oktober 2019 is ten aanzien van de schuldenaar de wettelijke schuldsaneringsregeling van toepassing verklaard. Op 20 december 2019 is de marktwaaarde van de woning van de saniet getaxeerd op € 160.000,- en de executiewaarde op € 130.000,-. De hypotheekschuld bedraagt € 138.822,-. Op 4 maart 2020 vraagt de bewindvoerder aan de r-c toestemming om de woning te verkopen. De r-c verleent die toestemming overwegend dat (a) de overwaarde € 21.000,- tot € 26.400,- bedraagt (inclusief spaarsaldo gekoppeld aan hypotheek), (b) de schuldenaar geen alternatieve wijze van afdracht aan de boedel heeft voorgesteld – en gezien de inkomenspositie van de schuldenaar lijkt een dergelijk alternatief ook niet mogelijk, (c) de netto-woonlasten bij verkoop waarschijnlijk toenemen maar de saniet lost al niet af en de aflossingscapaciteit zal dus niet wijzigen, en (d) de hypotheekhouder akkoord is met de verkoop. Na het beroep van de schuldenaar tegen de r-c beschikking overweegt de rechtbank als volgt: Bij overwaarde is verkoop van de woning uitgangspunt; hiervan kan worden afgeweken indien de overwaarde op andere wijze in de boedel vloeit. Daarnaast kan van dit uitgangspunt worden afgeweken als verkoop op gespannen voet staat met het hoofddoel van de Wsnp namelijk voorkomen dat een natuurlijk persoon in een problematische schuldensituatie tot in lengte van jaren met zijn schulden achtervolgd kan worden. Er dient dus ook een afweging plaats te vinden van het belang van de schuldenaar bij de schone lei en het belang van crediteuren om door het te gelde maken van de woning een deel van hun vordering voldaan te krijgen. Het feit dat het opstarten van de verkoopactiviteiten ‘stress’ bij de schuldenaar oplevert, is niet voldoende om verkoop tegen te houden. De vraag of de woning te hoog getaxeerd is, blijkt na het ‘in de markt zetten’ – er lijkt nu sprake van een substantiële overwaarde. Niet gebleken is dat de schuldenaar concrete pogingen heeft gedaan om alternatieve huisvesting te vinden en hij heeft ook geen aanvraag urgentieverklaring gedaan. De rechtbank wil verder niet vooruit lopen op de vraag of de schuldenaar op straat komt te staan. Ook na het opstarten van de verkoopactiviteiten kan de overwaarde nog op andere wijze verzilverd – bijvoorbeeld door herfinanciering door de bank. De rechtbank oordeelt dat de beschikking van de r-c in stand kan blijven.

10. Rb. Noord-Holland 6 juli 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:4974 (art. 315 Fw)

Hoger beroep schuldenaar tegen beschikking rechter-commissaris om woning schuldenaar te verkopen.

Op 12 september 2019 is de toepassing van de wettelijke schuldsanering uitgesproken. De waarde van de woning van de schuldenaar is getaxeerd op € 165.000,- tot € 175.000,-, de hypotheekschuld bedraagt € 139.000,-. De elfjarige zoon van de saniet woont in het weekend en de helft van de vakanties bij de schuldenaar en de rest van de tijd verblijft hij bij zijn moeder in een andere woonplaats waar de zoon ook naar school gaat. Desgevraagd bericht de r-c aan de bewindvoerder dat verkoop van de woning het uitgangspunt is. De bewindvoerder vraagt vervolgens toestemming aan de r-c om de woning *niet* te verkopen, aanvoerend dat (a) de saniet een bijstandsuitkering ontvangt en geen bedrag van € 20.000,- aan de boedel kan compenseren, (b) verkoop ‘geen alternatief’ is aangezien een huurwoning minimaal € 900,- per maand kost. In zijn beschikking d.d. 14 januari 2020 herhaalt de r-c dat verkoop van de woning uitgangspunt in de Wsnp is en dat

hiervan kan worden afgeweken als de overwaarde op een ander wijze in de boedel vloeit. De r-c constateert dat de schuldenaar hier niet toe in staat is. De stelling dat huren in de vrije sector geen alternatief is, is onvoldoende onderbouwd; niet alle mogelijkheden voor alternatieve woonruimte zijn onderzocht. In hoger beroep voert de schuldenaar aan dat (1^e) hij geen vervangende woonruimte kan vinden en niet ondenkbaar is dat hij op straat komt te staan, (2^e) hij zijn 11-jarige zoon dan niet meer kan ontvangen – de relatie met zijn zoon wordt dan ernstig nadelig beïnvloed, (3^e) de schuldsaneringsregeling niet is gebaat bij verkoop want saniet zal in een onevenwichtige situatie komen – niet bevorderlijk om betaald werk te vinden, (4^e) de schuldenaar nog een krediethypothek zal vestigen op het grootste deel van de overwaarde. De rechtbank overweegt als volgt. Bij overwaarde is verkoop van de woning uitgangspunt; hiervan kan worden afgeweken indien de overwaarde op andere wijze in de boedel vloeit. Daarnaast kan van dit uitgangspunt worden afgeweken als verkoop op gespannen voet komt te staan met het hoofddoel van de Wsnp namelijk voorkomen dat een natuurlijk persoon in een problematische schuldsituatie tot in lengte van jaren met zijn schulden achtervolgd kan worden. Er dient dus ook een afweging plaats te vinden van het belang van de schuldenaar bij de schone lei en het belang van crediteuren om door het te gelde maken van de woning een deel van hun vordering gedaan te krijgen. Uit de stukken en het verhandelde ter zitting blijkt de rechtbank dat nog onvoldoende geprobeerd is een alternatieve woning te krijgen, bijv. door het aanvragen van een urgentieverklaring of het zoeken buiten de eigen woonplaats nu de schuldenaar niet aan zijn woonplaats is gebonden. Het voert echter te ver om het beroep zonder meer af te wijzen met de kans dat de schuldenaar op straat komt te staan en de schuldsaneringsregeling en de relatie van de saniet met zijn zoon negatief beïnvloed wordt. De rechtbank geeft de saniet zes maanden de tijd om een alternatieve woning te vinden; daarna dient de woning in de verkoop gezet. Bij zijn besluit al dan niet in te stemmen ná verkoop kan de r-c nog meewegen of saniet een andere woning heeft gevonden of op korte termijn zal vinden en welke inspanningen de saniet daartoe heeft verricht.

11. Hof Arnhem-Leeuwarden 13 juli 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:5445 (art. 358a Fw)

Ontneming schone lei op basis van voortijdig verzoek wordt door hof teruggedraaid.

Bij vonnissen van 5 november 2019 heeft de rechtbank de schone lei toegekend aan de schuldenaren. Bij vonnis van 27 mei 2020 heeft de rechtbank de schone lei ontnomen op grond van het feit dat de schuldenaren tijdens de toepassing van de schuldsaneringsregeling bankafschriften hebben vervalst met de bedoeling een belastingteruggave van – na verrekening – € 1.306,- buiten de boedel te houden. Ter zitting van het hof bevestigt de bewindvoerder dat de slotuitdelingslijst nog niet is opgemaakt. Dit betekent naar het oordeel van het hof dat van een situatie zoals bedoeld in artikel 358a lid 1 Fw – te weten een beëindigde schuldsaneringsregeling – nog geen sprake is. Het door de bewindvoerder op basis van artikel 358a Fw gedane verzoek is dus voortijdig gedaan, zodat de beslissing tot ontneming van de schone lei niet in stand kan blijven. Het hof vernietigt het vonnis van de rechtbank en wijst het verzoek van de bewindvoerder alsnog af.

12. Hof's-Hertogenbosch 16 juli 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:2225 (art. 354, 349a Fw)

Rechtbank verleent geen schone lei; hof verlengt schuldsanering.

Op 7 februari 2017 is appellant toegelaten tot de schuldsaneringsregeling. De rechtbank heeft na het verstrijken van de termijn geen schone lei verleend. Appellant stelt in hoger beroep dat hij arbeidsongeschikt moet worden geacht zodat voor hem een lichtere sollicitatieverplichting geldt. Hij stelt dat hij daaraan heeft voldaan en diensgevolge niet toerekenbaar tekort is geschoten in het voldoen aan zijn verplichtingen voortvloeiend uit de schuldsaneringsregeling. Hoewel aan het hof geen nadere onderbouwende stukken zijn overgelegd waardoor de tekortkomingen en de terugval van appellant vanwege zijn psychische problematiek zouden kunnen worden verklaard, is het hof, gelet op de gegeven feiten door en namens appellant en de bewindvoerder en de omstandigheden rond de (bij toelating reeds bekende) psychische problematiek van appellant, van oordeel dat hij een allerlaatste kans moet krijgen om de toepassing tot de schuldsaneringsregeling tot een goed einde te brengen. De termijn van de schuldsaneringsregeling wordt verlengd met twee jaren. Het hof geeft appellant in overweging beschermingsbewind aan te vragen.

13. Hof's-Hertogenbosch 16 juli 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:2233 (art. 285 Fw; 288 lid 1 sub c Fw)

Afwijzing Wsnp-verzoek. Schuldenaar kan niet verweten worden dat kredietbank minnelijk traject niet correct heeft laten verlopen, maar geen stabiele situatie.

De rechtbank heeft het Wsnp-verzoek afgewezen vanwege een onduidelijke schuldenpositie, benadeling van de schuldeisers door selectieve betalingen en omdat het onvoldoende aannemelijk is dat appellante aan de verplichtingen zal voldoen. Appellanten gaan in hoger beroep. Het hof oordeelt dat het door de Kredietbank uitgevoerde minnelijk traject niet op correcte wijze is verlopen door het doen van selectieve betalingen en het tijdens het minnelijk traject laten doorlopen van een drietal getroffen betalingsregelingen. Dat kan appellanten echter niet worden aangerekend. Zij zijn niet bij de gemaakte keuzes betrokken geweest, konden daar geen invloed op uitoefenen en konden vanwege het beschermingsbewind niet eigenmachtig betalingen doen aan de schuldeisers. Dit is derhalve geen grond voor afwijzing van het Wsnp-verzoek. Toch wijst het hof het Wsnp-verzoek af omdat het niet voldoende aannemelijk is dat appellanten kunnen voldoen aan de verplichtingen. Appellante is op dit moment onvoldoende stabiel en dient nog een behandeling te doorlopen. Daardoor is het risico te groot dat zij niet aan de verplichtingen zal kunnen voldoen. Appellant heeft een stoornis aan zijn korte termijngeheugen, waardoor hij voor de nakoming van de verplichtingen grotendeels afhankelijk is van appellante, welke hulp op dit moment onvoldoende aannemelijk is.

14. Hof's-Hertogenbosch 16 juli 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:2235 (art. 354, 349a Fw)

Rechtbank verleent geen schone lei en oordeelt dat schuldenaar in staat van faillissement verkeert. Hof beëindigt zonder schone lei – géén faillissement van rechtswege.

De rechtbank heeft, na afloop van de termijn van 36 maanden, geen schone lei verleend en geoordeeld dat de Wsnp van rechtswege wordt omgezet in faillissement zodra het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. Appellant gaat in hoger beroep. Het hof stelt vast dat appellant toerekenbaar tekort is geschoten in de nakoming van de kernverplichtingen. De omzetting van Wsnp naar faillissement is echter niet van toepassing bij een beëindiging na afloop van de termijn. Daarom vernietigt het hof het bestreden vonnis en weigert opnieuw rechtdoende de schone lei.

15. Rb. Rotterdam 24 juli 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:7205 (art. 287a Fw)

Bank bevolen in te stemmen met aangeboden schuldregeling.

Verzoeker dient een verzoek dwangakkoord in. Alle schuldeisers hebben met het aanbod ingestemd, behalve ABN Amro, welke 76,11% van de totale schuldenlast vertegenwoordigt. Redenen voor de weigering zijn geen maximaal aanbod, onvoldoende gemotiveerd waarom minnelijk traject voorkeur heeft boven Wsnp, geen finale kwijting door de Sociale dienst en het verwijtbaar laten ontstaan van de schuld. De rechtbank oordeelt dat betrokkene 100% arbeidsongeschikt is verklaard, waardoor het niet aannemelijk is dat het inkomen zal stijgen en het voorstel het uiterste is waartoe verzoeker in staat moet worden geacht. Omdat een Wsnp op korte termijn geen mogelijkheid is vanwege de tienjaarstermijn, heeft een minnelijk traject de voorkeur. De uitzonderingspositie van de Sociale Dienst (geen finale kwijting) is transparant gecommuniceerd richting de schuldeisers. ABN Amro is als enige schuldeiser niet akkoord gegaan met deze uitzonderingspositie. Het enkele feit dat de schuld niet verwijtbaar zou zijn ontstaan wordt afgewogen tegen de aard en omvang van de (overige) schulden, de persoonlijke omstandigheden en de langdurige financiële situatie van verzoeker. Daarmee valt de belangenafweging uit in het voordeel van verzoeker en de instemmende schuldeisers. De rechtbank beveelt ABN Amro om in te stemmen met de aangeboden schuldregeling.

16. Rb. Den Haag 31 juli 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:7771 (art. 288 Fw)

Verzoeker werkt in bedrijfspartner tegen een laag loon; afwijzing Wsnp-verzoek.

De rechtbank wijst het Wsnp-verzoek van schuldenaar af omdat zij van oordeel is dat schuldenaar te kwader trouw is geweest door in 2017 een dure leaseauto voor privé gebruik aan te wenden, terwijl niet is aangetoond dat dit noodzakelijk was. Daarnaast acht de rechtbank het onvoldoende aannemelijk dat verzoeker zich zal inspannen zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven. Verzoeker is een full time dienstverband aangegaan met de onderneming van zijn partner en heeft slechts een inkomen van € 1.675,- netto per maand. Het valt niet te rijmen met zijn ervaring en opleiding (verzoeker heeft ruime ervaring als advocaat), die zouden kunnen leiden tot een dienstverband als advocaat/ jurist of juridisch adviseur, met daaraan verbonden een aanmerkelijk hoger salaris. Verzoeker heeft niet aannemelijk gemaakt dat er gezondheidsklachten zijn die nopen tot het aangaan van de huidige functie, noch dat hij zich zal inspannen om door middel van sollicitaties een beter betaalde functie te verkrijgen en aldus een hoger inkomen te verwerven. Het verzoek dwangakkoord wordt eveneens afgewezen, zie uitspraak hieronder (2020:7774).

17. Rb. Den Haag 31 juli 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:7774 (art. 287a Fw)*Afwijzing verzoek dwangakkoord van ex-advocaat.*

Op 18 maart 2020 is door verzoeker tegelijk met het verzoek tot toepassing van de Wsnp een verzoek dwangakkoord ingediend. De totale schuldenlast is € 349.696,77 aan drie schuldeisers. Een schuldeiser met een vordering van € 153.495,04 (43,89% van totale schuldenlast) weigert in te stemmen met het prognoseakkoord inhoudende dat aan concurrente schuldeisers een uitkering tegen finale kwijting wordt gedaan van 6,16%, te reserveren in een periode van 36 maanden. Verweerster voert onder meer aan dat het aanbod onvoldoende gedocumenteerd is omdat het vtlb is berekend op basis van oude gegevens uit november 2019 en bovendien ten onrechte wordt uitgegaan van een te betalen huur, terwijl verzoeker samenwoont met zijn partner in een huis dat haar eigendom is. Het aanbod is niet het uiterste waartoe verzoeker financieel in staat is: hij is werkzaam in de onderneming waarvan zijn partner (indirect) enig aandeelhouder en bestuurder is. Op de salarisspecificaties staat niet vermeld wat de functie is van verzoeker binnen de onderneming, hetgeen vragen oproept. Verzoeker heeft zich in het verleden naar buiten toe als directeur gepresenteerd. Bij de functie van directeur past niet een inkomen van € 1.948,28 bruto per maand. Dit strookt evenmin met een opleidingsniveau en de ervaring van verzoeker die in het verleden zelfstandig advocaat is geweest. De rechtbank oordeelt dat verzoeker niet aannemelijk heeft gemaakt dat het aanbod het uiterste is waartoe hij financieel in staat moet worden geacht. Verzoeker heeft onvoldoende aangetoond dat hij op dit moment geestelijk en lichamelijk niet in staat is om als advocaat aan de slag te gaan. Ook is de rechtbank er niet van overtuigd dat het salaris dat verzoeker op dit moment verdient op juiste wijze is vastgesteld door de partner van verzoeker, noch dat hij zich in een problematische schulddpositie bevindt. De rechtbank wijst het dwangakkoord af.

18. Rb. Den Haag 5 augustus 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:7778 (art. 354a Fw, art. 22 Verordening (EG) 1896/2006)*Verkorte saneringsduur met schone lei. Europees betalingsbevel staat niet aan verkorting en schone lei in de weg.*

Op 11 april 2019 is de wettelijke schuldsaneringsregeling van toepassing verklaard. De schuldenaar is vrijgesteld van de sollicitatieplicht op basis van ernstige en chronische klachten. Op 10 juni 2020 verzoekt de bewindvoerder de sanering te beëindigen op grond van art. 354a Fw (verkorte duur) en de r-c ondersteunt het verzoek. Twee schuldeisers, met gezamenlijk vorderingen van ruim € 16.000,-, stellen zich op het standpunt dat een vroegtijdige beëindiging met schone lei aan schuldenaar dient te worden onthouden. De schuldeisers voeren onder meer aan: (1^e) Artikel 22 van de Verordening (EG) 1896/2006 (hierna: “de Verordening”) staat aan verkorting van de regeling en verlening van de schone lei in de weg omdat de vordering van schuldeisers uitvoerbaar is geworden door een op 20 maart 2017 uitgevaardigd Europees betalingsbevel. Het verlenen van de schone lei zou verdere tenuitvoerlegging van dit bevel in de weg staan. Dit is in strijd met artikel 22 van de Verordening, waarin is bepaald dat tenuitvoerlegging slechts mag worden geweigerd in een limitatief aantal gevallen, die zich in dit geval niet voordoen, (2^e) Het beginsel van hoor en wederhoor is geschonden, zowel bij de toelating tot de schuldsanering als bij de behandeling van het onderhavig verzoek, omdat schuldeisers niet beschikken over de eigen verklaring van schuldenaar, als bijlage bij het verzoek tot toelating en evenmin over de zittingsaantekeningen

van 2 april 2019. Daarnaast beschikken zij niet over het verzoek van de bewindvoerder of over de beredeneerde verklaring als bedoeld in art. 354a Fw. Verzoeken om afschriften van deze stukken zijn niet gehonoreerd. De rechtbank oordeelt (t.a.v. 1^e): Dat de vordering van schuldeisers is vastgelegd in een Europees betalingsbevel verhindert niet dat de saneringsregeling wordt beëindigd en dat de schone lei zal worden verleend. De vraag of dit bevel al of niet kan worden geëxecuteerd na verlening van de schone lei is niet relevant voor beoordeling van een op art. 354a Fw gebaseerd verzoek. Het in dit verband te wijzen vonnis kan niet worden beschouwd als een 'weigering van tenuitvoerlegging', zoals is bedoeld in artikel 22 van de verordening. Artikel 22 ziet op een andere procedure dan de onderhavige. Dat het verlenen van de schone lei tot gevolg heeft dat de vordering van schuldeisers op grond van art. 358 Fw niet langer afdwingbaar is, is naar het oordeel van de rechtbank niet in strijd met de verordening, omdat in artikel 21 van de verordening is bepaald dat tenuitvoerleggingsprocedures beheerst worden door het recht van de lidstaat van tenuitvoerlegging. De rechtbank oordeelt dat het Europees betalingsbevel het zelfde lot treft als de grosse van een Nederlands vonnis, gewezen voorafgaand aan de toepassing van de schuldsaneringsregeling; te weten het niet langer executeerbaar zijn daarvan na verlening van de schone lei; (t.a.v. 2^e): Het beginsel van hoor en wederhoor is niet geschonden. Ten aanzien van de gewenste zittingsaantekeningen van 2 april 2019 en de bij de aanvraag Wsnp behorende eigen verklaring geldt dat deze stukken niet vallen onder de categorie waarvan verstrekking in artikel 107 in combinatie met de artikelen 286 en 285 Fw, is voorgeschreven. Ten aanzien van het verzoek van de bewindvoerder tot het beëindigen van de regeling en de gronden waarop dit verzoek berust, geldt eveneens dat er geen wettelijke verplichting is om deze aan de schuldeisers te verstrekken. Schuldeisers zijn op dit punt bovendien niet in hun belangen geschaad omdat de bewindvoerder haar verzoek op de zitting heeft herhaald en toegelicht, zodat de gemachtigden van de schuldeisers hierop hebben kunnen reageren. De rechtbank beëindigt de schuldsanering op de voet van art. 354a Fw.

19. Rb. Den Haag 14 augustus 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:7863 (art. 354a Fw)

Verzoek tot tussentijdse beëindiging mondt uit in verkorte saneringsduur en schone lei.

Op 6 november 2018 is ten aanzien van schuldenaar de schuldsaneringsregeling uitgesproken. De r-c heeft schuldenaar vrijgesteld van de sollicitatieverplichting voor 20 uur per week vanaf aanvang schuldsaneringsregeling tot 28 oktober 2020. Op 9 oktober 2019 heeft een verhoor plaatsgevonden omdat schuldenaar tekort is geschoten in de nakoming van de sollicitatieverplichting, waarna de looptijd van de schuldsaneringsregeling met 12 maanden is verlengd tot 6 november 2022. Op 25 mei 2020 heeft de bewindvoerder de regeling voorgedragen voor tussentijdse beëindiging omdat schuldenaar wederom tekort is geschoten in zijn sollicitatie- en informatieverplichting. Ook is sprake van een nieuwe schuld van € 185,84. Ter zitting blijkt dat de ontbrekende informatie is aangeleverd en de nieuwe schuld voldaan. Vast staat dat schuldenaar vanaf oktober 2019 tot en met juli 2020 niet heeft voldaan aan zijn aanvullende sollicitatieverplichting voor 6 uur per week. Schuldenaar verklaart dat hij sinds april 2019 voor 10 uur per week werkt op de markt. Ter zitting heeft de bewindvoerder aangegeven dat redelijkerwijs niet te verwachten is dat een uitbreiding van het dienstverband met 6 uur per week tot een hogere afloscapaciteit leidt. Gelet hierop moet worden geoordeeld dat de schuldeisers door de tekortkoming in de sollicitatieverplichting niet worden benadeeld, zodat geen reden bestaat om tot een tussentijdse beëindiging van de regeling

te komen. De rechtbank wijst het verzoek van de beschermingsbewindvoerder om op grond van art. 354 Fw de regeling te beëindigen dan ook toe, met toekenning van de schone lei.

20. Rb. Limburg 21 augustus 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:6215 (art. 287b Fw)

Ontruiming opnieuw aangezegd nadat moratorium 287b is uitgesproken. Handhaving moratorium met oplegging dwangsom aan verhuurders ter voorkoming ontruiming.

In deze kortgedingprocedure verzoeken huurders, met succes, schorsing van tenuitvoerlegging van een ontruimingsvonnis en handhaving van een eerder gewezen moratoriumvonnis (art. 287b Fw). Bij vonnis d.d. 19 februari 2020 zijn huurders veroordeeld de achterstallige huur te voldoen; vanwege achterstallig onderhoud heeft de rechter de huurprijs per 1 april 2019 bepaald op 60 procent van de oorspronkelijke huurprijs, van € 772,50, derhalve € 463,50 per maand. Voor het geval de huurders niet aan de betalingsverplichting zouden voldoen, heeft de kantonrechter de huurovereenkomst ontbonden en hen veroordeeld tot ontruiming binnen 44 dagen na de betekening van het vonnis. De huurders hebben niet volledig aan het vonnis voldaan. In een moratorium-vonnis d.d. 23 juni 2020 heeft de rechtbank een voorziening getroffen die inhoudt dat het de verhuurders tot 20 oktober 2020 wordt verboden om over te gaan tot tenuitvoerlegging van het ontruimingsvonnis van 19 februari 2020. De rechtbank bepaalde dat deze voorziening vervalt indien en zodra de huurders de lopende huurverplichtingen niet stipt en onverkort nakomen en/of op het moment dat het Wsnp-verzoek wordt ingetrokken dan wel een beslissing daarop is genomen. De verhuurders hebben de ontruiming aangezegd per 13 augustus 2020 omdat zij zich op het standpunt stellen dat de huurders de lopende verplichtingen niet stipt naleven, waarbij zij noemen (1^e) betaling lopende huur, (2^e) huurverhoging per 1 juli 2020, (3^e) afrekening stookkosten 2019. De kortgedingrechter oordeelt: (1^e) Er is geen sprake van te late betaling van lopende huurverplichtingen; (2^e) De aanzegging van de huurverhoging voldoet niet aan de eisen die wet daaraan stelt in artikel 7:252 lid 2 BW nu daarin ontbreekt de wijze waarop en het tijdvak waarbinnen de huurder, wanneer hij bezwaren heeft tegen het voorstel van de verhuurder, daarvan kan doen blijken, en de gevolgen die deze onderafdeling verbindt aan het niet doen blijken van bezwaren. Verhuurders dienen in zo'n geval te stellen (wat zij hebben gedaan) en zo nodig te bewijzen dat huurders hierdoor niet zijn benadeeld (wat verhuurders hebben nagelaten). Naar het voorlopig oordeel van de voorzieningenrechter zijn de belangen van de huurders door het verzwijgen van de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de voorgestelde huurverhoging evident geschaad, zeker in het kader van dit moratorium; (3^e) Als de afrekening stookkosten over 2019 al valt onder "lopende verplichtingen" gaat het naar het voorlopige oordeel van de voorzieningenrechter niet om een lopende verplichting vanaf 23 juni 2020 nu deze verplichting vóór die datum is ontstaan. Daarmee valt voldoening van deze afrekeningsnota niet onder de voorwaarden van het moratorium. De voorzieningenrechter handhaaft het verbod op tenuitvoerlegging van het ontruimingsvonnis en legt aan verhuurders een dwangsom op bij overtreding van het ontruimingsverbod.

Wilt u een advertentie plaatsen in **WSNP Periodiek**?

U bereikt hiermee niet alleen vele Wsnp-bewindvoerders en curatoren maar ook veel uitvoerende instanties in en rond het wettelijk schuldsaneringstraject (Wsnp) alsmede alle overheidsinstanties die zich met de uitvoering van de Wsnp bezig houden.

Wij hanteren onderstaande tarieven.

Halve pagina in kleur € 400,00 excl. BTW

Hele pagina in kleur € 700,00 excl. BTW

Geïnteresseerd?

Mail uw wensen naar redactie@wsnp-periodiek.nl en wij nemen per omgaande contact met u op!

WSNP *Periodiek*
Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen

Contact

Redactie:

redactie@wsnp-periodiek.nl

Abonnementen:

abonnee@wsnp-periodiek.nl

Website:

www.wsnp-periodiek.nl

Twitter:

@WsnPeriodiek

Postadres:

Wsnp Periodiek

Postbus 5018

5800 GA Venray

Verschijning:

4x per jaar

Uitgave van:

Stichting Kennisoverdracht Wsnp
gevestigd te Amsterdam
Handelsregisternr. 34390126

Redactie:

Mr. dr. A.J. Noordam, advocaat
Mr. M. van Bommel, advocaat
Mr. Th. A. Pouw, voormalig docent
handels- en ondernemingsrecht,
voormalig raadsheer-plaatsvervanger
Mr. C. Koppelman, senior secretaris
rechtbank Overijssel
Mw. J. Vlemmings, jurist
schuldhulpverlening (secretariaat)

Redactiemedewerker: Mr. dr. B.J. Engberts, raadsheer

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteurs, redactieleden en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden. Alle rechten voorbehouden. © Stichting Kennisoverdracht Wsnp.

Abonnementsprijs enkel hard copy: € 75,- per jaar, incl. BTW (*prijspeil 2020*). Combi-abonnement hard copy en digitaal € 112,50 per jaar, incl. BTW (*prijspeil 2020*).

Abonnementen worden aangegaan voor de periode van minimaal één jaar. Het abonnement kan alleen schriftelijk (of per e-mail) bij het redactiesecretariaat worden opgezegd tegen het einde van het kalenderjaar met inachtneming van een opzeggingstermijn van minimaal twee maanden (dus uiterlijk 31 oktober).

Abonneegegevens worden door de uitgever niet aan derden verstrekt.

Vormgeving: vandervliet design

Druk: Van Helvoort Grafisch Bedrijf BV, Gemert

© Auteursrechten voorbehouden.